

โดยมีประเด็นคือ ความคาดหวังที่มาร่วม ได้สาระมากน้อยแค่ไหน ได้มุมมองความคิดอะไรบ้าง แต่ที่เขามีการประยุกต์หลักพุทธธรรมอะไรมาให้กับกลุ่มของเขาบ้าง จึงทำให้เขาสามารถสร้างความเข้มแข็งของเขาได้ หลักธรรมที่พอสรุปได้ คือ ความศรัทธา ความจริงใจ ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความมุ่งมั่น แต่สาระวิเคราะห์ดูแล้วน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญ คือ ความเข้าใจในเป้าหมาย และวิเคราะห์ตนเองได้ชัดเจน อย่างอื่นก็จะตามมาเอง พวกเราคุยกันประมาณ 3 ชั่วโมง ถึง 5 หุ่มน จึงได้กลับที่พักและพักผ่อน

เช้าวันที่ 11 มิถุนายน 2546 เวลาประมาณ 05.30 น. เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ กสิกรรมไร้สารพิษ ได้พาพวกเราเยี่ยมชม แปลงผักปลอดสารพิษ พูดุยกะแลกเปลี่ยนกันไปเรื่อย ๆ ในพื้นที่โครงการฯ ได้คุยกับชาวบ้านที่กำลังเก็บผัก เยี่ยมชมกิจกรรมอื่นๆ ของโครงการ เช่น โครงการร้านค้า โครงการทำอิฐ เป็นต้น จากการแลกเปลี่ยนและเยี่ยมชม ทำให้เราเห็นวิถีชีวิต อีกแบบหนึ่งที่เขาอยู่กันอย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ และมีหลักในการดำเนินชีวิต เวลาประมาณ 9.00 น. ได้เวลาแลกเปลี่ยนพูดคุยกับประธานและกรรมการสหกรณ์ ทำให้เข้าใจงานของสหกรณ์ มากขึ้น แต่จุดที่เห็นก็คือความเป็นผู้นำอีกรูปแบบหนึ่ง ประธานงานหน่วยงานราชการได้เก่ง รู้จักคนมาก โดยเฉพาะในกลุ่มการเมือง มีส่วนราชการสนับสนุนและอาจเป็นเพราะเป็นโครงการ พระราชดำริ จึงทำให้ประสานความร่วมมือดี

จากนั้นรับประทานอาหารกลางวัน เวลาประมาณบ่ายโมง คณะของพวกเราได้ เดินทางกลับเชียงใหม่ ตอนที่พวกเรากำลังกลับมีคณะดูงานคณะใหม่เข้ามาดูงานต่อพวกเรา โดยมาจากทางตอนใต้ คือ ตรัง ภูเก็ต

5. กิจกรรมเสริมศักยภาพ แนวคิด อุดมการณ์หลักและวิธีการสหกรณ์บทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อให้คณะกรรมการ แกนนำ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ เข้าใจ แนวคิด หลักการ อุดมการณ์ วิธีการสหกรณ์ให้มากขึ้น
2. เพื่อให้แกนนำ คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ที่มีความเป็นเจ้าของสหกรณ์มากขึ้น
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้ตระหนักและเข้าใจในบทบาทและหน้าที่

กิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 28 สิงหาคม 2546 ณ ห้องประชุมมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท มีผู้เข้าร่วมจำนวน 32 คน โดยทางทีมวิจัยได้เรียนเชิญวิทยากรจากศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีกรสหกรณ์ที่ 5 จำนวน 2 คน มาเป็นวิทยากร จัดกระบวนการเพราะว่าเป็นการจัด กิจกรรมที่ให้ผู้เข้าร่วมปฏิบัติการเอง โดยมีวิทยากรเป็นผู้จัดใช้เพลง กิจกรรม การแบ่งกลุ่ม การแข่งขันกันตอบคำถาม การระดมความคิดเห็น การนำเสนอ และสุดท้ายวิทยากรได้ช่วยประมวล

สรุปแบบมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการอบรมด้วย ซึ่งในกิจกรรมนี้ผู้เข้าร่วมได้ฝึกหลาย ๆ อย่าง เป็นการพัฒนาศักยภาพของตนเองด้วย ได้เข้าใจหลักการสหกรณ์ บทบาทหน้าที่ ความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกัน ของปัจจัยต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

6. ศึกษาหลักคำสอน (พุทธธรรม) และจัดกิจกรรมปฏิบัติภาวนาให้กับคณะกรรมการ แกนนำ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อให้คณะกรรมการ แกนนำ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้เข้าใจหลักธรรมคำสอน ให้ชัดเจนมากขึ้น
2. เพื่อชี้ให้ผู้เข้าร่วมมีความเข้าใจว่าในการดำเนินชีวิตนั้น เราได้ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิตอยู่แล้ว
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมรับการอบรมได้ทบทวนตัวเอง ได้ฝึกปฏิบัติธรรมเพื่อให้เกิดความสงบ จิตใจหนักแน่น ปล่อยวางในบางโอกาส และให้กำลังใจตัวเอง

กิจกรรมนี้ได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 28 – 29 สิงหาคม 2546 ณ สำนักปฏิบัติธรรมนิโรธาราม อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ มีผู้เข้าร่วม จำนวน 31 คน สภาพทั่ว ๆ ไป ของสำนักปฏิบัติธรรมนี้ เป็นสำนักของแม่ชีล้วน ๆ ไม่มีพระสงฆ์อยู่เลย ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อปฏิบัติธรรม และเผยแผ่ธรรมให้กับประชาชนทั่ว ๆ ไป ส่วนราชการ โรงเรียนต่าง ๆ โดยมีหลักสูตรชัดเจน และมีผู้ศรัทธาในคำสอนมากมาย โดยสังเกตจากคำบอกเล่าประชาสัมพันธ์ และตารางการจงเข้าฝึกอบรมปฏิบัติธรรมของสำนักจะมีหน่วยงาน มาขอใช้ตลอดและต่อเนื่อง จนแทบไม่มีคิวว่างเลย ในวันที่ 28 สิงหาคม 2546 คณะของเราเดินทางจากมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท เวลาประมาณ 16.00 น. ไปถึงสำนักปฏิบัติธรรมประมาณเวลา 18.00 น. เดินทางโดยรถคู่และรถส่วนตัว พอพวกเราไปถึงทางแม่ชีได้ให้พวกเรานำสัมภาระไปเก็บไว้ตามกุฏิที่พักตามที่ทางสำนักได้จัดเตรียมไว้ให้ โดย 1 หลัง จะมี 2 ชั้น ชั้นหนึ่งพักได้ประมาณ 2 – 3 คน หลังจากที่พักสัมภาระเรียบร้อยแล้ว พวกเราพากันไปรับประทานอาหารเย็น ซึ่งเป็นอาหารเจ มังสวิรัติ พอรับประทานอาหารเสร็จแล้ว เวลาประมาณ 20.00 น. พวกเราขึ้นไปบนศาลาปฏิบัติธรรม ซึ่งในการทำกิจกรรมมีบุคคลทั่วไปเข้าร่วมกิจกรรมด้วย โดยกิจกรรมที่พวกเราทำคือ ไหว้พระสวดมนต์ ทำความเข้าใจ หลักธรรมแบบง่าย ๆ ฟังบรรยายแบบมีส่วนร่วม ชักถามแลกเปลี่ยน บรรยายเป็นภาษาไทยแบบเข้าใจง่าย มีการภาวนา นั่งสมาธิ เดินจงกรม และภาวนา เป็นต้น จากนั้นแลกเปลี่ยนสนทนาร่วมกับแม่ชี เสร็จจากการปฏิบัติธรรมเวลาประมาณ 22.00 น. พวกเราแยกย้ายกันไปพักผ่อนตามกุฏิที่จัดไว้ให้

เช้าวันที่ 29 สิงหาคม 2546 ตื่นนอนเวลาตี 4 โดยปกติแล้วแม่ชีจะตื่นตอนตี 3 (จากคำบอกเล่า) เพื่อปฏิบัติธรรม เวลาประมาณ 04.45 น. ทุกคนมาครบพวกเราเริ่มทำกิจกรรม

เหมือนตอนภาคกลางคืน แต่กิจกรรมที่เพิ่มมาคือ การชำระจิตใจให้สะอาด โดยสถานที่ที่ใช้คือ หอระฆัง ซึ่งเป็นจุดที่สูงที่สุดของสำนักปฏิบัติธรรม บรรยากาศรอบ ๆ จะเห็นภูเขา ทุ่งหญ้า ป่า หอระฆัง เยียวขรุขระไปทั่วบริเวณ ทำให้จิตใจแจ่มใส ภายหลังจากที่พวกเราทำกิจกรรมที่หอระฆังแล้ว ได้รับประทานอาหารเช้า เป็นอาหารมังสวิวัติเหมือนเดิม รับประทานอาหารเสร็จแล้วพักผ่อนตามอัธยาศัย ปฏิบัติธรรมกันต่อ เวลาประมาณ 13.30 น. พวกเราได้เดินจงกรม เพื่อฝึกจิตใจสงบมีสติ และได้คำแนะนำเรื่องการกิน การอยู่ การปฏิบัติตัว ข้อสำคัญคือ เป็นการสอนให้มีความเข้าใจ ไม่ใช่สอนให้มีความเชื่อ แต่ถ้าใครสามารถปฏิบัติได้จะมีประโยชน์อย่างมาก และเวลาประมาณ 15.00 น. คณะของพวกเรากราบลาเจ้าสำนักเดินทางกลับมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท หลังจากนั้นก็กลับมาแล้ว เวลาเช้าพื้นที่พบกับสมาชิกหรือคณะกรรมการที่ได้เข้าร่วมโครงการนี้ทุกคนบอกว่าการไปครั้งนี้ได้ประโยชน์หลายอย่างคือ ทำให้ตนเองมีเวลาพักผ่อน มีเวลานึกถึงตัวเอง ครบครัน ว่าที่ผ่านมาเราไม่ค่อยให้ออกาสกับตัวเองแบบนี้ บางคนบอกว่าทำให้ใจเย็นขึ้น ใจสงบลงมากและเสนอว่าน่าจะทำโครงการแบบนี้ทุกปี และให้คนเข้าร่วมมาก ๆ เพราะทำแล้วรู้สึกดีมาก

7. กิจกรรมสรุปผลของการดำเนินงานและวางแผนการถ่ายทอดแนวทางการทำงานสู่สมาชิกสหกรณ์

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อจะได้ทราบผลการดำเนินงานการวิจัยในช่วง 6 เดือนแรก
2. เพื่อจะได้ทบทวนปัญหาอุปสรรคพร้อมแนวทางแก้ไข
3. เพื่อจะได้เชื่อมโยงหลักธรรมกับการพัฒนางานสหกรณ์
4. เพื่อจะได้แนวทางและแผนการดำเนินการวิจัยในช่วงต่อไป

กิจกรรมนี้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2546 ณ ห้องประชุมมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท วัดป่าดาราภิรมย์ มีผู้เข้าร่วม จำนวน 28 คน วิธีการ คือ ได้ประมวลสรุปรายงานการดำเนินการกิจกรรมที่ได้นำมาทั้งหมดให้ที่ประชุมได้รับทราบถึงรายละเอียดของกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกัน เพราะว่าในแต่ละเวทีกิจกรรมที่ผ่านมา บางคนไม่ได้เข้าร่วมทุกกิจกรรม จึงได้เปิดให้มีการอภิปรายเพิ่มเติม เสนอแนะทำความเข้าใจ ในแต่ละกิจกรรมอย่างเต็มที่

จากนั้นเป็นการนำเอาปัญหาที่ช่วยกันระดมความคิดเห็นแล้วมีการแบ่งกลุ่มย่อย โดยใช้เกมสเป็นกิจกรรมแบ่งกลุ่ม หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มย่อยระดมปัญหาที่เกิดขึ้นเพิ่มเติมแล้วนำเอาปัญหาข้อเสนอนั้นเหล่านั้นมานั่งแลกเปลี่ยนกันเพื่อจัดทำเป็นแผนงานเน้นกิจกรรมที่ขยายสู่สมาชิกต่อไป.

แผนการดำเนินงานกิจกรรมช่วงที่ 2

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนการดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	ช่วงเวลา
1. จัดเวทีวิเคราะห์ปัญหาชุมชนที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของสหกรณ์	1. เพื่อเกิดการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหา 2. สมาชิกทราบถึงสถานการณ์ปัญหาที่มากลุ่มต่อสหกรณ์ 3. เพื่อให้ได้แนวทางการแก้ปัญหาแบบมีแบบมีส่วนร่วมจากทุก ๆ ฝ่าย	1. ทีมวิจัยประชุมวางแผนงาน 2. ประชุมวางแผนงานร่วมกับคณะกรรมการของสหกรณ์ 3. จัดเวทีวิเคราะห์ปัญหา 4. สรุปและประเมินผล	กลุ่มสมาชิกของสหกรณ์ 11 กลุ่ม	
2. อบรมเสริมความรู้ความเข้าใจหลักและวิธีการสหกรณ์	1. สร้างความเข้าใจในหลักและวิธีการสหกรณ์ให้กับสมาชิก 2. สร้างความตระหนักและความเข้าใจของเจ้าของต่อสหกรณ์	1. ทีมวิจัยประชุมวางแผนงาน 2. ประชุมวางแผนงานร่วมกับคณะกรรมการของสหกรณ์ 3. ทำการฝึกอบรม 4. สรุปและประเมินผล	กลุ่มสมาชิกของสหกรณ์ 11 กลุ่ม	
1. เสริมความรู้แนวทาง แนวคิด เทคนิคด้านการผลิตและการตลาด	1. เพื่อสร้างทางเลือกที่เหมาะสมให้กับสมาชิก 2. เพื่อสร้างความมั่นใจ ในด้านการผลิตและการตลาดให้กับสมาชิก 3. เพื่อให้เกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ให้กับกลุ่มเป้าหมาย 4. เพิ่มช่องทางการตลาด	1. ทีมนักวิจัยประชุมวางแผน 2. ประชุมวางแผนงานร่วมกับคณะกรรมการของสหกรณ์ 3. จัดการอบรมเสริมความรู้ 4. คัดเลือกตัวแทนในการดำเนินงานด้านตลาด 5. สรุปและประเมินผล	ตัวแทนกลุ่มละ 5 – 6 คน รวม 60 คน	58

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนการดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	ช่วงเวลา
4.แนวทางพัฒนาศักยภาพแกนนำเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้อง(วิสัยทัศน์) 4.1. ประชุมแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์กับสหกรณ์อื่น ๆ หรือปราชญ์ด้านสหกรณ์ 4.2.อบรมเชิงปฏิบัติการกระบวนการระดมความคิด และวางแผนเชิงกลยุทธ์	1. เพื่อพัฒนาศักยภาพแกนนำ เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้มีความรู้ความเข้าใจผู้นำด้วยระบบความคิด การวางแผนอย่างเป็นระบบ 2. เพื่อให้เกิดแผนพัฒนาสหกรณ์อย่างครอบคลุม และมีส่วนร่วม	1. ทบทวนวิสัยทัศน์ 2. วางแผนงานร่วมกับคณะกรรมการสหกรณ์ 3. ประชุมแลกเปลี่ยนกับผู้เชี่ยวชาญด้านสหกรณ์ 1 – 2 ครั้ง 4. สรุป ประเมิน และวางแผนต่อ 5. อบรมเสริมศักยภาพกระบวนการคิดและวางแผนเชิงกลยุทธ์ 6. สรุปและประเมินผล	คณะกรรมการ แกนนำ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์	
5. เสริมสร้างพลังใจและกำลังใจให้กับสมาชิก ผู้สนใจและแกนนำ	1. เพื่อค้นหาผู้นำที่มีความเสียสละ 2. เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 3. เพื่อเติมไฟให้กับสมาชิกและกรรมการให้มีความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อสหกรณ์ 4. เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกกรรมการ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์	1. ทบทวนวิสัยทัศน์เตรียมงาน 2. ปรึกษาหารือในการประชุมคณะกรรมการสหกรณ์ 3. ดำเนินงานตามแผน 4. สรุปและประเมินผล	คณะกรรมการ แกนนำ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์	

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนการดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	ช่วงเวลา
6. เวิร์กช็อปการวิจัยครั้งที่ 2	1. เพื่อนำเสนอผลการวิจัยครั้งที่ 2 2. สรุปและประเมินผลการวิจัย	1. ทีมวิจัยประชุมเตรียมงาน 2. ปรึกษาหารือในการประชุมคณะกรรมการ สหกรณ์ 3. ดำเนินงานตามแผน 4. สรุปและประเมินผล	คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ แกนนำ และ	

จากการวางแผนงานในช่วงที่ 2 ซึ่งเป็นช่วงที่สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด ได้จัดกิจกรรมลงสู่สมาชิกตามขั้นตอนที่ทีมวิจัยได้เสนอไว้ในแผน จากการระดมการจัดทำแผนกิจกรรมในช่วงที่ 2 ได้กิจกรรมออกมา 6 กิจกรรมด้วยกัน คือ

1. จัดเวทีวิเคราะห์ปัญหาชุมชนที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของสหกรณ์

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อให้สมาชิกทราบถึงสถานการณ์ปัญหาที่มากกระทบต่อสหกรณ์
2. เพื่อเกิดการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหา
3. เพื่อให้ได้แนวทางการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

การจัดเวทีวิเคราะห์ปัญหานี้ทางทีมวิจัยเราได้ร่วมปรึกษากับทางคณะกรรมการแกนนำ สหกรณ์ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในช่วงแรก ได้มีข้อสรุปให้จัดเวทีนี้ไปตามหมู่บ้านตามความพร้อมของหมู่บ้าน จากนั้นทีมวิจัยได้มาวางแผนกำหนดการสรุปวิเคราะห์ปัญหาตามกลุ่มต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อความเข้มข้นของข้อมูลปัญหาความใกล้ชิดกับสมาชิก และรับฟังข้อปัญหาของสมาชิกได้มากขึ้น โดยในกิจกรรมนี้ได้ใช้เวลาทั้งหมด 5 เดือน คือ ตั้งแต่ เดือนตุลาคม 2546 – กุมภาพันธ์ 2547 จำนวน 12 กลุ่ม มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 315 คน ซึ่งในการสรุปกิจกรรมนี้จะสรุปรวมที่หมู่บ้านที่ได้จัดเวทีมาให้เป็นภาพรวมของกิจกรรม ได้ข้อสรุปดังนี้

1. บ้านกาดขาว ตำบลสะถะวง อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ จัดในวันที่ 27 ตุลาคม 2546 เวลา 9.00 น. ผู้เข้าร่วม 16 คน
2. บ้านสะถะวงโน ตำบลสะถะวง อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ จัดในวันที่ 28 ตุลาคม 2546 เวลา 9.00 น. ผู้เข้าร่วม 45 คน
3. บ้านนาทีก ตำบลสะถะวง อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ จัดในวันที่ 29 ตุลาคม 2546 เวลา 9.00 น. ผู้เข้าร่วม 26 คน
4. กลุ่มวัดป่าคาราภิรมย์ ตำบลริมใต้ อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ จัดที่มูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท วันที่ 30 ตุลาคม 2546 ผู้เข้าร่วม 18 คน
5. บ้านฮ้อย ตำบลห้วยทราย อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ จัดเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2546 ผู้เข้าร่วม 34 คน
6. บ้านหนองก่าย ตำบลสันป่ายาง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จัดเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2546 ผู้เข้าร่วม 52 คน
7. บ้านเมืองกะ ตำบลสะถะวง อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ จัดเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2546 เวลา 13.00 น. ผู้เข้าร่วม 19 คน

8. บ้านห้วยส้มสุก ตำบลสะตวง อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่ จัดเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2546 เวลา 9.00 น. ผู้เข้าร่วม 13 คน

9. บ้านแม่ใน ตำบลแม่แรม อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่ จัดเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2546 เวลา 19.00 น. ผู้เข้าร่วม 23 คน

10. บ้านสันป่าตึง ตำบลสันป่าตึง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จัดเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2546 เวลา 9.00 น. ผู้เข้าร่วม 31 คน

11. บ้านสันป่าตึง ตำบลสันป่าตึง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จัดเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2547 เวลา 19.00 น. ผู้เข้าร่วม 24 คน

12. บ้านเอืยก ตำบลสันป่าตึง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จัดเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2547 เวลา 19.00 น. ผู้เข้าร่วม 14 คน

ทั้ง 12 กลุ่มใช้วิธีการพูดคุยซักถามปัญหาที่เกิดขึ้นที่สมาชิกได้พบเจอด้วยตัวเอง หรือฟังจากคนอื่นแล้วคิดว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ ก็ไว้แลกเปลี่ยนกันอย่างเต็มที่แล้วนำเสนอปัญหานั้นต่อกลุ่ม โดยกลุ่มที่มีผู้เข้าร่วมมากจะใช้วิธีการเขียนบัตรคำที่ทีมวิจัยได้เตรียมมา แล้วนำไปขึ้นชาร์ท เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้เห็นว่าสหกรณ์รับฟังความคิดเห็นทุกปัญหาที่สมาชิกเสนอ แต่ถ้ากลุ่มไหนผู้เข้าร่วมไม่มากจะใช้วิธีแลกเปลี่ยนและนำเสนอในกลุ่มใหญ่เลย ซึ่งทั้ง 12 กลุ่มได้ปัญหาและข้อเสนอมากพอสมควร โดยการนำมาลงในรายงานนี้ ปัญหาหรือข้อเสนอที่ซึ่งกันจะนำมาหัวข้อเดียว ที่ไม่ซ้ำกันจะนำมาลงทั้งหมด ซึ่งได้มากพอสมควร ดังต่อไปนี้

สรุปการระดมปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด จำนวน 12 กลุ่ม

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1. สมาชิกไม่เข้าใจธุรกิจ หลักการ อุดมการณ์ วิธีการ บทบาทของสหกรณ์	1. ขอให้ตั้งกรรมการใหม่ (บ้านอ้อย)
2. สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือการให้บริการ สหกรณ์	2. แก้ไขปัญหาการทำงานของคณะกรรมการ สหกรณ์ให้มีความชัดเจนในหน้าที่
3. สหกรณ์จ่ายเงินกู้ให้สมาชิกช้า	3. อยากให้เจ้าหน้าที่มาอยู่ประจำโกดังทุกวัน
4. ดอกเบี้ยเงินกู้แพง	4. อยากให้สมาชิกขายผลผลิตให้สหกรณ์
5. ไม่มีข่าวสารแจ้งให้สมาชิกทราบ	5. อยากให้เจ้าหน้าที่บริหารสหกรณ์ได้ดี
6. ปุ๋ย-ยา ราคาแพงและปุ๋ย-ยา ที่ต้องการไม่มี	6. อยากให้ประชุมกลุ่มตอนกลางคืน
7. ผลผลิตของเกษตรกรออกก่อนที่ทางสหกรณ์ จะรับซื้อจึงต้องขายให้พ่อค้าอื่น	7. อยากให้ลดราคาดปุ๋ย - ยา
8. ราคาผลผลิตตกต่ำ	8. อยากให้ปุ๋ย - ยา มีครบทุกอย่าง
9. คนซื้อผลผลิตที่ทำหน้าที่ชั่วคราวแทนผู้ที่ รับผิดชอบพูดจาไม่สุภาพ	9. ขยายระยะเวลาการชำระเงินค่าปุ๋ย - ยา จาก 2 เดือน เป็น 6 เดือน
10. อุปกรณ์การเกษตรไม่มีจำหน่ายหรือมี จำหน่ายไม่ครบ	10. อยากให้ลดดอกเบี้ยเงินกู้จาก 12 บ. เป็น 10 บ.
11. คนดูแลโกดังบริการไม่ถูกใจ ไปซื้อของ ไม่พบ	11. กำหนดวันจ่ายเงินกู้ให้แน่นอน
12. สมาชิกมีดอกเบี้ยค้างชำระ	12. อยากให้ระยะเวลาการกู้เงินยาว อย่างน้อย 3 ปี
13. การชำระหนี้ของสมาชิกไม่เป็นไปตามแผน	13. อยากให้วิทยากรมาให้ความรู้เรื่องวิชาการ เกษตรและการปฏิบัติในกระบวนการทำการ เกษตร เช่น ลำไย ลิ้นจี่ ข้าว ถั่วเหลือง ฯลฯ
14. เจ้าหน้าที่สหกรณ์ขาดประสิทธิภาพในการ วิเคราะห์และบริหารงานสินเชื่อตลอดจน เรื่องการบริหารลูกหนี้	14. อยากให้สมาชิกมารับซื้อถั่วเหลืองในหมู่บ้าน ประมาณปลายเดือนมี.ค.-ต้นเม.ย.(บ้านแม่ใน)
15. ขาดการเร่งรัด การติดตามหนี้สินอย่าง ต่อเนื่อง	15. อยากให้สหกรณ์รับซื้อผลผลิตทุกชนิด ทุกฤดู
16. ขาดแหล่งทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำ	16. อยากให้สหกรณ์ส่งเสริมการเกษตรครบวงจร และหาตลาดให้แก่เกษตรกร
17. สมาชิกมีหนี้สินหลายทาง (เงินกู้ซ้ำซ้อน)	17. อยากให้สหกรณ์ส่งเสริมการปลูกข้าวโพด
	18. อยากให้สหกรณ์ซื้อถั่วเหลืองในราคาแพงขึ้น
	19. รับซื้อและผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง
	20. อยากให้สหกรณ์ส่งเสริมการปลูกผักอินทรีย์
	21. อยากให้สหกรณ์ทำงานอย่างรัดกุม
	22. อยากให้ย้ายสำนักงานมาอยู่ในโกดัง

หลังจากได้มีการระดมปัญหาและข้อเสนอแนะแล้ว ทีมวิจัยโดยหัวหน้าทีมได้นำปัญหาและข้อเสนอนั้นสรุปอีกครั้งในเวทีการวิเคราะห์ เพื่อเป็นการทำความเข้าใจในประเด็นปัญหาที่สมาชิกได้เสนอแลกเปลี่ยนกันมา เพราะว่าปัญหาที่ได้นี้จะนำไปเป็นข้อมูลในการจัดทำเป็นแผนกลยุทธ์ของสหกรณ์ต่อไป แต่สิ่งที่สมาชิกไม่ได้มอบว่าเป็นปัญหา คือ มิติในการมองย้อนกลับตัวตัวเองว่า ได้เข้าใจงานสหกรณ์มากน้อยแค่ไหน คือ เข้าใจวิธีการ หลักการสหกรณ์มากน้อยแค่ไหน แต่จากปัญหาบางข้อ บางอย่าง มันได้ตอบคำถามนี้อยู่ในตัวอยู่แล้วว่าสมาชิกบางส่วนเข้าใจหรือไม่เข้าใจงานสหกรณ์

2. การอบรมเสริมความรู้ ความเข้าใจหลักการอุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อให้สมาชิกมีความเข้าใจในหลักการ วิธีการสหกรณ์
2. เพื่อสร้าง ความตระหนัก และความเป็นเจ้าของต่อสหกรณ์

กิจกรรมนี้ทางทีมวิจัยได้ประสานงานวิทยากรจากศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ 5 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย มาช่วยเป็นวิทยากร โดยการจัดกิจกรรมนี้ ทางทีมวิจัยโดยหัวหน้าโครงการได้ไปดูแลเตรียมงานความพร้อมและเนื้อหา ในการที่จะใช้และออกแบบวิธีการที่จะนำมาอบรมกับสมาชิก โดยดูจากปัญหาและข้อเสนอแนะหรือข้อมูลจากเวทีวิเคราะห์ปัญหาในครั้งแรก แต่ในครั้งนี้ใช้ร่วมกลุ่มกัน 2 บ้าน หรือ 2 กลุ่ม ต่อ 1 วัน เพื่อประหยัดเวลาและให้ได้กลุ่มเป้าหมายในการอบรม แต่ละครั้งให้เหมาะสม โดยได้จัดทำตารางฝึกอบรมดังนี้

- บ้านนาหัก , กลุ่มวัดป่าคาราภิรมย์ จัดวันที่ 8 มีนาคม 2547 ณ ห้องประชุมมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท มีผู้เข้าร่วม 55 คน
- บ้านแม่โน , บ้านอ้อย จัดวันที่ 9 มีนาคม 2547 ณ วัดคำหนักธรรมนิมิตร (บ้านอ้อย) มีผู้เข้าร่วม 65 คน
- บ้านกาดขาว , บ้านสะลงโน จัดวันที่ 10 มีนาคม 2547 ณ วัดสิทธิทรงธรรม (บ้านสะลงโน) มีผู้เข้าร่วม 70 คน
- บ้านสันป่ายาง , บ้านสันป่าดิ่ง จัดวันที่ 11 มีนาคม 2547 ณ วัดสันป่าดิ่ง มีผู้เข้าร่วม 80 คน
- บ้านเอือก , บ้านเมืองกะ จัดวันที่ 12 มีนาคม 2547 ณ วัดเมืองกะ มีผู้เข้าร่วม 35 คน
- บ้านห้วยส้มตุก , บ้านหนองก่าย จัดวันที่ 13 มีนาคม 2547 ณ วัดหนองก่าย มีผู้เข้าร่วม 83 คน

กิจกรรมฝึกอบรมนี้เริ่มจากการสร้างความคุ้นเคยเป็นกันเองโดยใช้เพลง เกมสื่ เป็นสื่อในการนำ หลังจากจัดกิจกรรมสร้างความคุ้นเคยละลายพฤติกรรมแล้ว เข้าที่เข้าทาง ก็ได้มีการแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมาย แล้วแต่ละมากหรือน้อย ตามสัดส่วน แต่ละกลุ่มที่จะเข้าร่วมอบรม โดยขั้นตอนแรกได้ให้แต่ละกลุ่มพูดคุยกันเกี่ยวกับประเด็น เรามี สหกรณ์มาเพื่ออะไร หรือตั้งสหกรณ์มาเพื่ออะไร สมาชิกคาดหวังอะไรจากสหกรณ์ ทั้งนี้เพื่อ ดูว่าสมาชิกมีความเข้าใจมากน้อยแค่ไหน ตามจุดประสงค์ ข้อ 1 ซึ่งรวบรวมได้ดังนี้

- เพื่อแก้ไขปัญหาปากท้องของสมาชิก เกษตรกร
- รวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อมีพลังต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง
- รวมกลุ่มผลิตผลทางการเกษตรเพื่อซื้อ - ขาย
- เพื่อรวมจิตใจสมาชิก ให้มีคุณธรรมและความสามัคคี
- เพื่อระดมทุนในการดำเนินงาน สมาชิกมีแหล่งทุนกู้ยืม
- เพื่อให้สมาชิกซื้อสินค้า ราคาถูกขึ้น
- ป้องกันการเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้า (กดราคา)
- เพื่อความสามัคคีของคนในชุมชน
- รองรับผลิตผลทางการเกษตรของสมาชิก
- เพื่อต้องการความรู้เพิ่มเติมในสิ่งใหม่ ๆ
- ได้รับการปันผลโดยเฉลี่ยคืน
- มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนทัศนคติ ความคิดเห็นกับคนในกลุ่ม
- มีเงินสะสม มีเงินฝาก
- เพื่อลดการพึ่งพาทุนนอกระบบ
- เพื่อเป็นจัดที่ขอความช่วยเหลือจากรัฐ
- เพื่อร่วมกันทำกิจกรรม
- มีการส่งเสริมเมล็ดพันธุ์ ถั่วเหลือง ข้าว
- เพื่อมีตลาดที่แน่นอน

จากนั้นวิทยากรได้สรุปข้อคิดเห็นของแต่ละกลุ่มเป็นเบื้องต้น และให้แต่ละกลุ่มพูดคุยกันต่อไปว่าแล้วสิ่งที่สมาชิกคิด สมาชิกคาดหวัง สหกรณ์ได้สนองตอบอะไรบ้าง และมีอะไรที่ยังไม่ได้ เพราะอะไร วิธีการนี้จะทำให้สมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนกันว่าแท้ที่จริงแล้ว เราได้อะไรจากสหกรณ์มากมาย แต่บางทีเราไม่มีเวลายานั่งทบทวนหรือนึกถึง บางทีมีแต่จะเอาอย่างเดียว ก็ให้สมาชิกผู้เข้าร่วมมีความเข้าใจถึงหลักอุดมการณ์สหกรณ์มากขึ้น

นอกจากนี้ยังได้ให้สมาชิกได้พูดคุยกันว่า หลังจากที่ได้เป็นสมาชิกของสหกรณ์มาแล้ว ได้มองเห็น จุดอ่อน จุดแข็ง และมีอะไรที่อยากให้สหกรณ์ได้ฟัง ได้แก้ไขต่อไป ซึ่งพอรวบรวมข้อเสนอได้คือ

ด้านความสามัคคี

- เสริมสร้างความเข้าใจ หลักการ วิธีการ ให้แก่สมาชิกทุกคนอย่างทั่วถึงเกี่ยวกับงานสหกรณ์
- การบริหาร / การจัดการ ต้องมีทิศทางนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน
- อยากให้มีการเข้าไปอบรมด้านจิตใจ ผู้ก่อกำเนิดความเป็นเจ้าของสหกรณ์

ด้านความเป็นเจ้าของ

- รณรงค์ให้สมาชิกเข้ามาร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ให้ต่อเนื่องสม่ำเสมอทุกกระบวนการ
- สหกรณ์ต้องมีความเป็นเอกภาพไม่ให้ใครมาครอบงำสามารถต่อรองได้
- ทำให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องสหกรณ์หรือเรื่องธุรกิจ
- สมาชิกของสหกรณ์ต้องทุ่มเทเวลา แรงงาน สมอบอย่างเต็มที่

ด้านสวัสดิการ

- ต้องระดมทุนให้ได้มาก ๆ
- จัดระดมทุนเฉพาะเรื่องสวัสดิการ โดยเฉพาะ
- ให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกทุกด้าน เช่น เกิด แก่ เจ็บ ตาย
- จัดสรรในเรื่องสวัสดิการให้สมาชิกให้มากขึ้น

ด้านระดมทุน

- ทำความเข้าใจกับกลุ่มสมาชิก
- กรรมการต้องเสียสละเวลาในการเก็บเงิน
- สมาชิกต้องให้ความร่วมมือ
- มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง
- ให้สมาชิกระดมทุน โดยการออมทรัพย์ประจำทุกเดือน
- จัดผ้าป่าระดมทุน

อยากให้สหกรณ์ทำ

- แก้ปัญหาเรื่องนี้ด้านการเกษตร
- อยากให้ปีระยะเวลาการชำระเงินกู้
- อยากให้สหกรณ์ช่วยเสริมความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ
- ลดราคารับ-ขาย (สหกรณ์อยู่ได้ – สมาชิกอยู่ได้)
- อยากให้เจ้าหน้าที่สหกรณ์มาดูแลให้กำลังใจสมาชิกอย่างทั่วถึง
- ต้องทำธุรกิจครบวงจร การผลิต การจัดการผลผลิต การตลาด การแปรรูป การบรรจุหีบห่อ
- เพิ่มกิจกรรมให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น ปั่นน้ำมัน สินค้าอุปโภค – บริโภค เครื่องทุนแรง

และสุดท้ายของกิจกรรมให้สมาชิกได้คุยกันว่า สิ่งที่เราคาดหวังกับสหกรณ์มีอะไรบ้างที่สมาชิกคาดหวัง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- ราคาผลผลิตเกษตรเป็นที่น่าพอใจขึ้น
- สหกรณ์มีปัจจัยการผลิตบริการ (ปุ๋ย-ยา เมล็ดพันธุ์ , เครื่องมือการเกษตร)
- มีสมบัติเป็นเจ้าของของสหกรณ์ โกดัง ที่ดิน อุปกรณ์ต่าง ๆ
- มีสวัสดิการสังคมสงเคราะห์ให้
- สมาชิกมีที่ขายผลผลิต
- ได้ดอกเบี้ยเงินฝากที่สูงกว่าธนาคาร
- มีสถานที่กว้างขวาง
- เกิดความภูมิใจ มีความเป็นเจ้าของมากขึ้น
- ทำให้สมาชิกเกิดการใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรม มีความสามัคคี มีความรับผิดชอบ
- เกิดการรวมกลุ่มต่อรองราคาผลผลิตของเกษตรกร ทำให้ไม่เสียเปรียบพ่อค้า
- เกิดการออมทรัพย์ในกลุ่ม
- เกษตรอินทรีย์

จากกิจกรรมนี้ทำให้สามารถเข้าใจสหกรณ์ เข้าใจหลัก วิธีการของสหกรณ์มากขึ้น ทั้งจากเกมส์ (สรุปเกมส์) และจากเนื้อหาในเวที อบรม โดยวิทยากรและทีมวิจัยช่วยกันสรุปกับสมาชิกผู้เข้าร่วมการอบรม

3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสหกรณ์หรือหน่วยงานอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพ แก่นนำ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้มีภาวะความเป็นผู้นำด้วยระบบความคิดและการจัดการอย่างเป็นระบบ
2. เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานกับสหกรณ์หรือหน่วยงานอื่น ๆ

กิจกรรมนี้ได้จัดขึ้นในวันที่ 15 มีนาคม 2547 โดยใช้สถานที่ที่ห้องประชุมมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท เน้นการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันของ 3 สหกรณ์ คือ สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่ทวยยั่งยืน จำกัด และสหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่ จำกัด เริ่มจากการไหว้พระสวดมนต์ หัวหน้าโครงการวิจัยได้พูดคุยถึงจุดประสงค์ความเป็นมาในการนัดคุยกันในครั้งนี้ คือ คณะกรรมการสหกรณ์ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ทั้ง 3 สหกรณ์ มาแลกเปลี่ยนกันโดยชั้นแรก เน้นเรื่องของการทำความรู้จักกันแล้ว ในส่วนของเนื้อหาเริ่มจากการคุยเรื่องมูลเหตุที่มาหรือแรงจูงใจในการก่อตั้งสหกรณ์ ของแต่ละแห่ง กิจกรรมที่แต่ละสหกรณ์ได้ดำเนินการมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่าได้ดำเนินการอะไรบ้าง แต่ละกิจกรรมมีความก้าวหน้าหรือมีปัญหาอะไรบ้าง แล้วมีแนวทางในการแก้ไขอย่างไร แล้วมีแผนงานอะไรที่จะสามารถทำต่อไปและร่วมกันได้ หรือมีทิศทางไปในทางเดียวกันได้บ้าง มีการแลกเปลี่ยนกันหลายอย่าง ในเรื่องของแนวคิด ทั้งเรื่องวิธีการปฏิบัติและการจัดการบางอย่างและพอจะสรุปได้ในแนวทางที่ร่วมกันคือ

- การพัฒนาเยาวชนร่วมกัน ให้เยาวชนตระหนักในการทำเกษตรอินทรีย์ร่วมกัน
- การพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำของแต่ละสหกรณ์ร่วมกัน 3 สหกรณ์
- การพัฒนาตลาดเพื่อรองรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์
- การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่าง 3 สหกรณ์

โดยสรุปเน้นจุดเริ่มต้นของการประสานงานกันการทำงานร่วมกันโดยทางสหกรณ์ทั้ง 3 สหกรณ์จะมีการนัดพูดคุยประสานงานกันเป็นเครือข่ายของสหกรณ์ต่อไป ซึ่งครั้งต่อไปจะมีสหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่ จำกัด เป็นผู้ประสานงาน (เจ้าภาพ)

4. การอบรมแนวคิด และการวางแผนกลยุทธ์

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

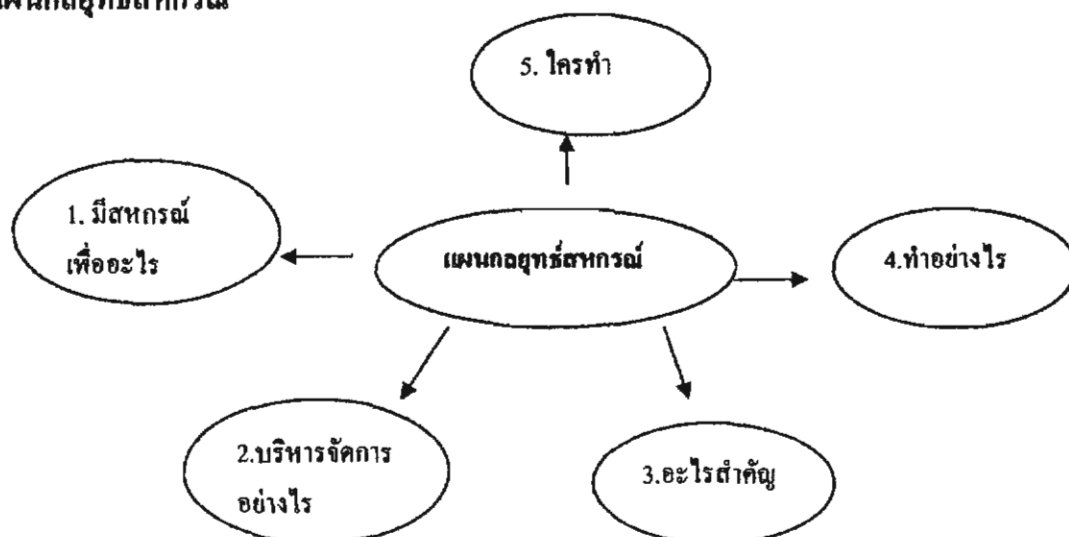
1. เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด การวางแผนเชิงกลยุทธ์
2. เพื่อจะได้แผนในการทำงานของสหกรณ์อย่างครอบคลุมโดยมีส่วนร่วมของทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์

กิจกรรมนี้ครั้งแรกจัดที่ห้องประชุมมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2547 มีผู้เข้าร่วมจากหลายส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ คณะกรรมการสหกรณ์ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์ เจ้าหน้าที่มูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท กรรมการศูนย์หัตถกรรมเมคตานารี เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ เจ้าหน้าที่จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และนักศึกษาฝึกงานของแต่ละหน่วยงานที่มาร่วม รวมแล้วมีผู้เข้าร่วมจำนวนทั้งหมด 41 คน โดยมีวิทยากรรับเชิญ คือ ดร.สมคิด แก้วทิพย์ เป็นวิทยากรหลัก ในการพูดคุยและนำเสนอ

ในการจัดทำแผนครั้งนี้ถือเป็นการจัดอย่างเป็นทางการครั้งแรกที่มีบุคคลหลายส่วนมาช่วยกันเสนอความคิด โดยวิธีการเริ่มจากการมองปัญหาเชื่อมโยงให้เห็นถึงการทำงานถึงการวางแผน การทำงานที่ผ่านมา การใช้ความร่วมมือในการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยสรุปเนื้อหาอบรมได้คร่าว ๆ

แผนกลยุทธ์ของสหกรณ์ หมายถึง การเตรียมตัวเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติงานเป็นแผนที่วางเป็นกรอบแนวคิด เป็นยุทธศาสตร์ เพื่อให้แนวทางหรือทิศทางว่าสหกรณ์จะเดินไปในทิศทางใด โดยใช้แผนเป็นตัวคุม ในระยะเวลาที่กำหนด โดยการวางแผนนั้นจะต้องมาจากปัญหาความต้องการผู้ที่เกี่ยวข้องช่วยกันแสดงความคิดเห็น

แผนกลยุทธ์สหกรณ์

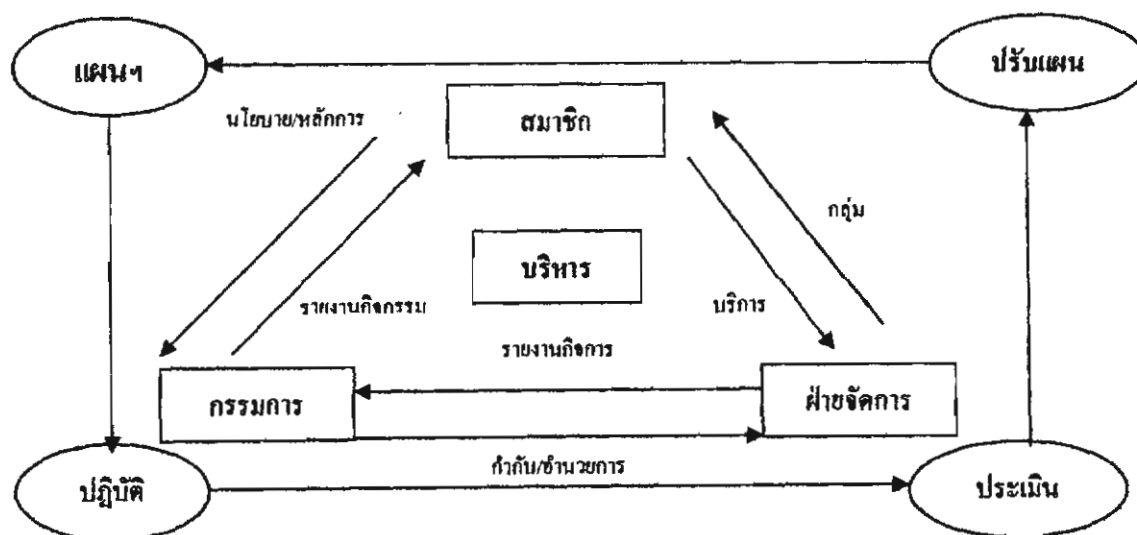

1. มีสหกรณ์ไปเพื่ออะไร

สหกรณ์เกิดจากการรวมกลุ่ม เพื่อรองรับสมาชิกที่มีความต้องการหรือปัญหาเหมือนกันโดยสหกรณ์เป็น ผู้จัดการเพื่อให้สมาชิก กินดีอยู่ดี ทั้งทางกายคือ เศรษฐกิจและทางจิตใจ คือ อยู่ดีมีสุข ได้เปรียบเทียบว่าสหกรณ์เปรียบเสมือนเป็นเรือใหญ่ มีความแข็งแรงกว่าเรือลำเล็ก (คือเกษตรกร)

ในปัจจุบันเกษตรกรยังดำรงชีวิตแบบซื้อแพง - ขายถูก และซื้อคนสุดท้าย - ขายคนแรก ซึ่งถ่วงแล้วแต่จะทำให้เสียเปรียบพ่อค้าคนกลาง สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นระบบการตลาด ดังนั้นเกษตรกรต้องช่วยเหลือกันไม่เห็นแก่ตัว “ต้องฟื้นความคิด ฟื้นคนขึ้นมาให้สามารถพึ่งตนเองได้

2. บริหารจัดการอย่างไร

3. อะไรสำคัญ

แผนกลยุทธ์ที่ดีจะต้องรู้เขารู้เรา แผนกลยุทธ์เป็นตัวบอกว่าปัจจุบัน เป็นอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะได้สิ่งที่อยากจะเป็น โดยสิ่งที่ต้องทำ คือ

- ทำอะไร → สร้างความเข้าใจ
- กับใคร → สมาชิก
- เพื่อใคร → นำไปสู่กลยุทธ์ที่ดี
- ศัตรูของสหกรณ์ คือ -นี้

- คนที่ไม่เข้าใจ/สมาชิกไม่มีความเข้าใจ
- คิดไม่กว้างไกล

ปัจจุบัน ทำอย่างไร ภาพอนาคต
 เป็นอย่างไร ทำอะไร“พันธกิจ” อยากรเป็นวิสัยทัศน์

4. ทำอย่างไร

ขบวนการขั้นตอนกำหนดปัญหา

1. ข้อมูล – เอกสาร กิจกรรม สภาพทั่วไป
 - ตัวคน
2. วิเคราะห์ – รู้ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เห็นปัญหา
3. ภาพอนาคต – กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนว่าจะพัฒนาไปทิศทางใด
 - “พันธกิจ” -วัตถุประสงค์
 - เป้าหมาย
 - กำหนดกลยุทธ์
4. โครงการ/แผนปฏิบัติการ
5. เข้าที่ประชุม

5. ใครทำ

ใครทำ	บทบาท
- เจ้าหน้าที่	- รวบรวมเอกสาร / วิเคราะห์ปัญหา
- ฝ่ายบริหาร	- ประสานจัดการการประชุม “ทำแผน”
- กรรมการ	- เป็นผู้นำแผนไปปฏิบัติทำแบบอย่างให้ข้อมูล
- สมาชิก	- ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ
- พี่เลี้ยง	- คอยให้คำปรึกษา ดูแล

ครั้งที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อม เวทีการจัดทำแผนของสหกรณ์ การเกษตรพัฒนา จำกัด ได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมของสหกรณ์ทั้งภายในและภายนอก ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด ในที่นี้จะชี้ให้เห็น โอกาส อุปสรรค จุดแข็งและจุดอ่อนของสหกรณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกลยุทธ์ เพื่อใช้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ของสหกรณ์ต่อไป

ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอก

การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกในที่นี้ประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมทั่วไปด้านต่าง ๆ ได้แก่

- ด้านเศรษฐกิจ
- ด้านกฎหมาย
- ด้านนโยบาย
- ด้านสังคม
- ด้านการเมือง
- ด้านเทคโนโลยี

วิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมดำเนินการ ได้แก่

- หน่วยงานรัฐ
- ธุรกิจคู่ค้า
- แหล่งเงินทุน
- พันธมิตรทางธุรกิจ
- คู่แข่งทางการค้า

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาส (วิธีการชักถามกลุ่มใหญ่และ

แบ่งกลุ่มย่อย)

1. ในปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ทั่ว ๆ ไปปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากต่ำกว่าสหกรณ์มาก
2. พฤติกรรมของผู้บริโภคมีการบริโภคสินค้าเพื่อสุขภาพมากขึ้น
3. ปัจจุบันการดำเนินชีวิตในสังคมให้ความสำคัญในอาชีพการเกษตรมากขึ้น
4. สหกรณ์ให้ความร่วมมือกับทางราชการในเรื่องส่วนรวมมากขึ้น
5. สหกรณ์มีโครงการสวัสดิการให้แก่สมาชิก
6. สหกรณ์มีการบริจาคเพื่อการกุศลมากขึ้น

7. สหกรณ์ไม่ได้พึ่งพาด้านการเมืองแต่อย่างใดเลยไม่ค่อยได้ถูกฝ่ายการเมือง
กระทำมากนัก

8. กฎหมายสหกรณ์ได้กำหนดยกเว้นภาษีเงินได้ให้กับสหกรณ์

9. กฎหมายสหกรณ์ได้กำหนดให้มีการรับสมาชิกสมทบ

10. นโยบายรัฐในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ๑ ละ 1,000,000 บาท (กรณีการ
จัดการดี)

11. โครงการให้สินเชื่อเพื่อจัดซื้อปุ๋ยปศอดคอกเบี้ย 9 เดือน

12. โครงการของรัฐในการสนับสนุนสหกรณ์เรื่องเงินทุนต่าง ๆ

13. สหกรณ์เริ่มมีเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้จากเมื่อก่อนไม่มีใช้ (ขอบริจาค)

14. มีเครื่องโทรสารใช้

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรค (วิธีการแบ่งกลุ่มย่อยและชักถาม
กลุ่มใหญ่)

1. ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจสหกรณ์ได้รับผลกระทบในการดำเนินธุรกิจหาสหกรณ์

- ด้านการชำระหนี้ของสมาชิก

- สมาชิกมีรายได้น้อย, ค่าใช้จ่ายครองชีพสูง

2. ปัจจัยการผลิตมีต้นทุนสูงขึ้น

3. การตลาดไม่ค่อยเติบโต มีการแข่งขันมาก

4. พฤติกรรมของผู้บริโภคต้องการของดีราคาถูก

5. มีสถานการณ์ยาเสพติดในชุมชน

6. การปรับโครงสร้างกรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยยุบเลิกตำแหน่งสหกรณ์อำเภอ

7. นโยบายรัฐในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ๑ ละ 1,000,000 บาท (กรณีจัดการไม่ดี)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมดำเนินการที่เป็นโอกาส

1. สมาชิกมีทัศนคติไว้วางใจ เชื่อถือสหกรณ์เกี่ยวกับด้านสินเชื่อและใช้บริการ
ด้านปัจจัยการผลิต

2. กรมส่งเสริมสหกรณ์กำหนดนโยบายช่วยเหลือสหกรณ์

3. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมช่วยให้การดำเนินงานของสหกรณ์เป็นไปในทางที่ถูกต้อง

4. ผู้สอบบัญชีให้ความสนใจ และตรวจสอบบัญชีสหกรณ์โดยที่สหกรณ์ไม่ต้อง
เสียค่าใช้จ่ายเอง

5. การที่มีผู้สอบบัญชีช่วยป้องกันปัญหาทุจริตในสหกรณ์

6. ผู้สอบบัญชีช่วยลดการทำงานที่ผิดพลาด

7. รกส. มีโครงการช่วยเหลือสนับสนุนงานเกษตรอินทรีย์ของสหกรณ์
8. ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่ รกส. อำเภอแม่ริม เป็นกันเองและสร้างบรรยากาศที่มีในการทำงานร่วมกับสหกรณ์
9. สหกรณ์ร่วมเป็นสมาชิกของชมรมเครือข่ายสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่มีการเชื่อมโยงธุรกิจสหกรณ์
10. สหกรณ์ได้รับความสนับสนุนช่วยเหลือจากมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท เป็นอย่างดี

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมดำเนินการที่เป็นอุปสรรค

1. สมาชิกยังไม่มีความรักดีต่อสหกรณ์เท่าที่ควร จึงทำให้ปริมาณธุรกิจ บางประเภทขยายตัวได้ช้ากว่าที่ควรจะเป็น
2. สมาชิกไม่ตระหนักถึงความสำคัญในฐานะเจ้าของสหกรณ์
3. สมาชิกมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป
4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่ได้กระจายอยู่ตามพื้นที่เหมือนเดิม ทำให้การประสานงานติดต่อไม่สะดวก
5. การปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ล่าช้าไม่ทันเหตุการณ์
6. กรมส่งเสริมสหกรณ์บางครั้งมีหนังสือสั่งการมาไม่ค่อยมีความชัดเจน
7. นโยบายของกรมส่งเสริมฯ มีกฎเกณฑ์ ขั้นตอน และข้อจำกัดมาก
8. มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนเจ้าหน้าที่บ่อย ทำให้ทำงานไม่ค่อยต่อเนื่อง
9. ผู้สอบบัญชีแต่ละปี จะมีวิธีการตรวจสอบที่ไม่เหมือนกัน
10. ลูกค้า รกส. กับสมาชิกสหกรณ์มีการซ้ำซ้อนกัน
11. ประสิทธิภาพการให้สินเชื่อของ รกส. คิดว่าสหกรณ์
12. รกส. ให้ดอกเบี้ยเงินฝากกับสหกรณ์ขั้นต่ำ
13. ผู้ประกอบการค้าปุ๋ยที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นคู่แข่งขันกับร้านขายสินค้าของสหกรณ์ในด้านต่าง ๆ

- การขายมีการลด แลก แจก แถม
- บริการรวดเร็ว สะดวกซื้อได้ไม่จำกัดเวลา
- วิธีการขาย ไม่ยุ่งยาก ไม่มีกฎระเบียบ
- กำหนดราคาไม่แน่นอน สามารถกำหนดเองได้ ปรับหรือลดราคาสินค้าได้ทันที
- เป็นร้านค้าขนาดใหญ่ สามารถต่อรองกับผู้ขายได้มาก

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็ง)

1. ข้อบังคับของสหกรณ์ใช้ตามร่างของนายทะเบียนสหกรณ์ ส่วนใหญ่จะครอบคลุมการดำเนินงานของสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ พ.ร.บ. สหกรณ์
2. วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการ วาระ 2 ปี ติดต่อกันไม่เกิน 2 วาระ อันเป็นการเสริมกระบวนการเรียนรู้และสร้างผู้นำในสหกรณ์
3. โครงสร้างสหกรณ์โดยภาพรวมมีความเหมาะสมต่อการดำเนินงานของสหกรณ์
4. ฝ่ายจัดการและคณะกรรมการสามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี
5. สหกรณ์เริ่มมีโปรแกรมสำเร็จรูปมาใช้ในการบริหารจัดการในบางงานได้
6. ธุรกิจรวบรวมลั่วเหลียงและข้าวของสหกรณ์สามารถทำได้ดีพอสมควร
7. สหกรณ์มีตราชั่งใช้ ทำให้ประหยัดแรงงานมากขึ้น
8. สหกรณ์มีสถานที่บริการเพื่อรวบรวมผลผลิตของสมาชิก
9. ตลาดกลางของสหกรณ์อยู่ใกล้สมาชิก สมาชิกติดต่อได้สะดวกขึ้น
10. คณะกรรมการทราบและมีความเข้าใจสถานการณ์ดำเนินงานของสหกรณ์พอสมควร
11. คณะกรรมการเริ่มเห็นความสำคัญเรื่องแผนการดำเนินงานของสหกรณ์
12. เจ้าหน้าที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี
13. เจ้าหน้าที่มีความภูมิใจในการเป็นเจ้าหน้าที่สหกรณ์
14. เจ้าหน้าที่มีความเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบในงานของตน และสามารถช่วยเหลืองานกันได้
15. เจ้าหน้าที่ยอมรับว่าระบบงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังต้องปรับปรุง เพื่อจะสามารถให้บริการแก่สมาชิกได้ดีกว่านี้
16. เจ้าหน้าที่มีความทุ่มเทในการทำงานสหกรณ์
17. มีการสำรวจตรวจสอบตัวเองอยู่เสมอสม่ำเสมอ
18. สมาชิกส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบต่อหนี้สิน
19. สหกรณ์มีนโยบายส่งเสริมงานเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง
20. สมาชิกเริ่มหันมาสู่กระบวนการผลิตเกษตรอินทรีย์มากขึ้น
21. สินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นที่ต้องการของตลาดเพิ่มมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดอ่อน)

1. คณะกรรมการดำเนินงานโดยภาพรวมยังขาดความรู้ในการบริหารองค์กร
2. ผู้ตรวจสอบกิจการยังปฏิบัติงานไม่เต็มที่
3. มีการกระจุกตัวของงานบางหน้าที่ ในระยะเวลาที่ต่างกัน
4. ยังไม่มีรายงานของผู้ตรวจสอบกิจการอย่างสม่ำเสมอ
5. สหกรณ์ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอาชีพแก่สมาชิกอย่างจริงจัง
6. สหกรณ์ยังไม่มีระบบฐานข้อมูลของสมาชิกอย่างเพียงพอ
7. สมาชิกบางส่วนมีหนี้คงค้าง ทำให้เงินทุนของสหกรณ์ไม่มีสภาพคล่อง

เท่าที่ควร

8. ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายให้สมาชิกไม่เพียงพอปริมาณ และความต้องการของสมาชิก

9. ราคาสินค้า (ปุ๋ย – ยา) ที่จำหน่ายบางอย่าง ราคาสูงกว่าตลาดเล็กน้อย

10. ที่ตั้งสำนักงานอยู่ไกลจากสมาชิก ทำให้สมาชิกต้องเดินทางไกลพอสมควร เพื่อติดต่อกับสหกรณ์

11. สหกรณ์ยังไม่ค่อยมีสวัสดิการให้กับเจ้าหน้าที่เพราะไม่มีงบประมาณ

12. ทุนในการดำเนินงานของสหกรณ์มีน้อยมาก

13. สหกรณ์ขาดการประชาสัมพันธ์งานให้สมาชิกได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ

14. สหกรณ์ไม่มีรถยนต์ในการขนส่งรับซื้อผลผลิต

15. ขาดการประชุมและวางแผนจากทุกภาค

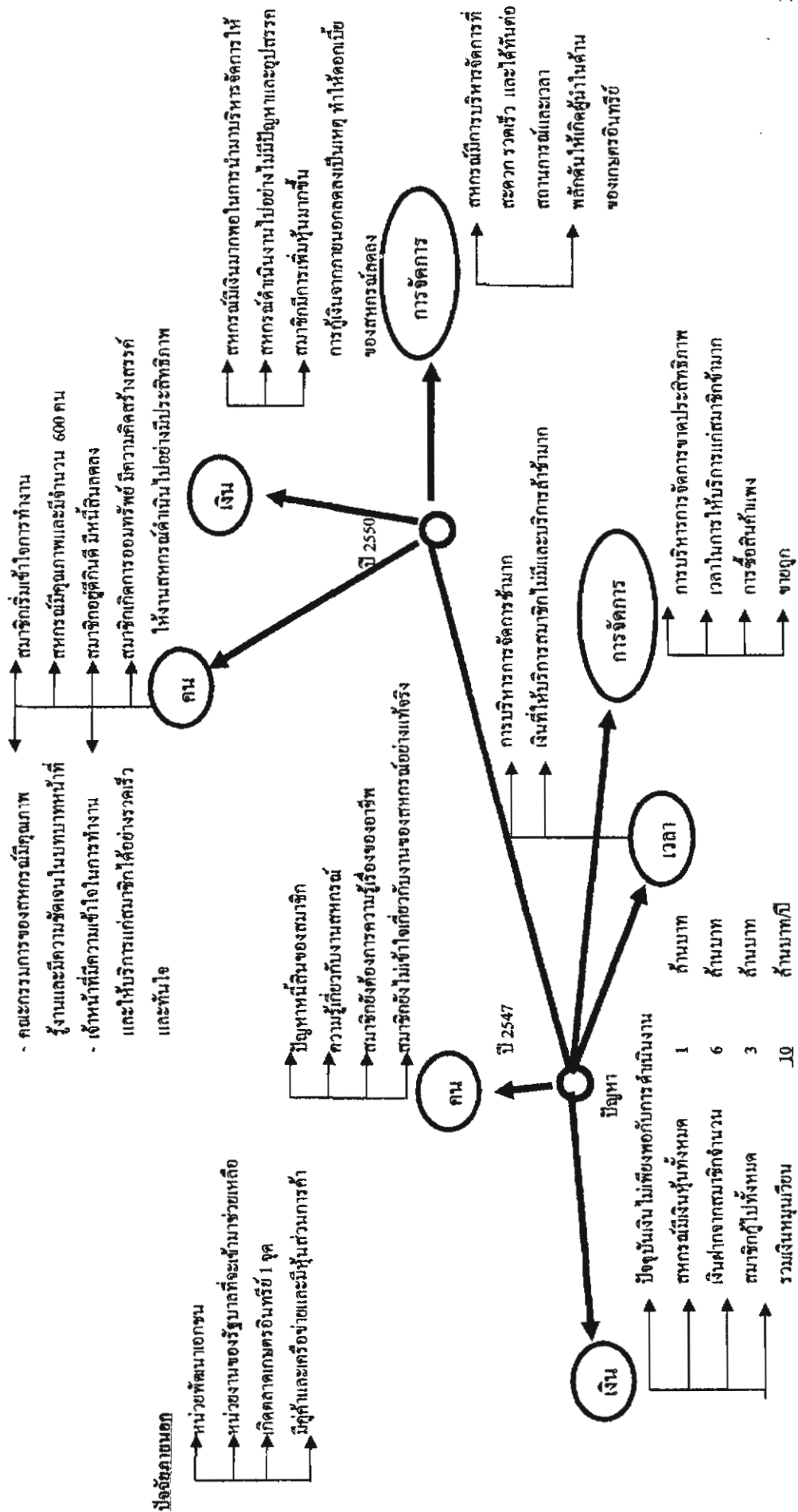
16. การประสานงานระหว่างฝ่ายจัดการกับคณะกรรมการยังไม่ดีพอในบางครั้ง

17. สหกรณ์ขาดความชำนาญทางธุรกิจ

18. สมาชิกบางส่วนยังขาดความเข้าใจเรื่องแนวคิด หลักการของสหกรณ์

19. สมาชิกบางส่วนหวังแค่ผลกำไรจากสหกรณ์

วิเคราะห์งานสถานการณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด

ครั้งที่ 3 วิสัยทัศน์ ภารกิจ และกลยุทธ์ จากการพูดคุยและวิเคราะห์สถานการณ์ดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด ดังรายละเอียดผลการพูดคุยได้สรุปไว้ในบทที่ 2 แล้วนั้น ในเวทีสัมมนาจัดทำแผนได้ช่วยกันสรุปออกมาเป็นภารกิจได้ดังนี้

ภารกิจที่ 1 ทวนในการดำเนินงาน

ภารกิจที่ 2 บุคคลากร

ภารกิจที่ 3 เกษตรอินทรีย์

ภารกิจที่ 4 การบริหารจัดการ

จากภารกิจทั้ง 4 ข้อที่เวทีสัมมนาจัดทำแผนกลยุทธ์สหกรณ์ได้ช่วยกันสรุปไว้และตั้งเป็นวิสัยทัศน์ ของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด ในอีก 3 ปี (ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 – 2550) ดังนี้

วิสัยทัศน์ของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด

เป็นผู้นำด้านเกษตรอินทรีย์ สมาชิกมีความเป็นอยู่ดี
มีทุนเพียงพอที่จะทำงาน การจัดการดีเยี่ยม

ภารกิจที่ 1 : การระดมเงินทุนของสหกรณ์

แผนกลยุทธ์สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด พ.ศ.2548 – 2550

ภารกิจ	กลยุทธ์
1. การระดมเงินทุนของสหกรณ์	1. รณรงค์ส่งเสริมให้สมาชิกมีการออมทรัพย์โครงการวันละ 1 บาท เพื่อสมทบการเพิ่มหุ้นของสมาชิก 2. จัดให้มีการระดมทุนจากสมาชิก อย่างต่อเนื่อง 3. จัดให้มีการระดมเงินฝากจากสมาชิกปีละ 2 ครั้ง 4. ติดต่อประสานงานกู้เงินและรับฝากเงิน จากสหกรณ์หรือแหล่งทุนดอกเบี้ยต่ำ 5. จัดงานระดมทุนปีละอย่างน้อย 1 ครั้ง - จัดงานขันโตก หรือ - จัดงานการแสดงภาคบันเทิง หรือ - จัดงานการแสดง / ขายสินค้า หรือ - ทอดผ้าป่า / รับบริจาค

ภารกิจที่ 2 : การพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์
แผนกลยุทธ์สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด พ.ศ.2548 – 2550

ภารกิจ	กลยุทธ์
2.การพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ สมาชิก คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่	1. จัดอบรมเสริมความรู้เรื่องต่าง ๆ ให้สมาชิก 1.1 การบริหารจัดการงานในครัวเรือน 1.2 ด้านการพัฒนาอาชีพต่าง ๆ ตามความต้องการ 2. จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสหกรณ์เดือนละ 1 ครั้ง 3. จัดให้มีการประชุมฝ่ายจัดการสหกรณ์เดือนละ 1 ครั้ง 4. จัดเสริมความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์ให้คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ สหกรณ์ 5. ดำเนินการจัดอบรมคณะกรรมการปีละ 1 ครั้ง 6. จัดอบรมสมาชิกสหกรณ์ให้ทราบเรื่องอื่น ๆ ของสหกรณ์ตามแนวทางการพัฒนาสหกรณ์ 7. จัดอบรมหรือส่งเข้ารับการอบรมให้พนักงานบัญชี การตลาด สินเชื่ออื่น ๆ ปีละ 1 ครั้ง เป็นอย่างน้อย 8. จัดทำแผนกรอบอัตรากำลังของสหกรณ์ 9. หากมีการรับพนักงานต้องรับพนักงานให้ตรงกับสายงาน ความถนัด หรือมีความเข้าใจกับงานที่จะทำ 10. จัดให้มีการอบรมเรื่องจริยธรรม และ จิตสำนึกการปฏิบัติงานสหกรณ์ ได้แก่ คณะกรรมการ ฝ่ายจัดการ และสมาชิก อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 11. จัดให้มีการประกาศเกียรติคุณให้กับคณะกรรมการที่ปรึกษา สมาชิก หรือ เจ้าหน้าที่ 12. ให้คณะกรรมการมีความรับผิดชอบด้านการบริหารงาน มีความกระตือรือร้น เสียสละและเป็นแบบอย่างที่ดีในการให้และใช้บริการ สหกรณ์และมีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงาน 13. จัดให้มีการประชุมระดมความคิดเห็นร่วมกันระหว่างคณะกรรมการ สมาชิก และ ฝ่ายจัดการ

ภารกิจ	กลยุทธ์
	14.ให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความซื่อสัตย์ ในการทำงานสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา จัดทำ เอกสารให้เป็นปัจจุบัน และบริการสมาชิกด้วยความ เต็มใจ

ภารกิจที่ 3 : การส่งเสริมและพัฒนางานด้านเกษตรอินทรีย์
แผนกลยุทธ์สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด พ.ศ.2548 – 2550

ภารกิจ	กลยุทธ์
3. การส่งเสริมและพัฒนางานด้าน เกษตรอินทรีย์และกลุ่มสตรีสหกรณ์	1. สมาชิกของโครงการเกษตรอินทรีย์ 1.1 เพิ่มจำนวนสมาชิกใหม่ที่เข้าร่วมกระบวนการ ผลิตแบบเกษตร อินทรีย์ให้ได้ หนึ่งในสาม ของสมาชิกทั้งหมด (33%) ในปี 2550 1.2 เพิ่มจำนวนพื้นที่การผลิต ข้าวและถั่วเหลือง ให้ได้ 500 ไร่ ในปี 2550 1.3 พัฒนาสมาชิกไปสู่ชุมชนเกษตรอินทรีย์ 1.4 สร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ระดับชุมชนในพื้นที่ อ.แม่ริม สมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งการและใจ (ไม่เป็น หนี้สิน) 2. กระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก 2.1 จัดกระบวนการ FFS (โรงเรียนเกษตรกร) กับกลุ่ม สมาชิกใหม่ที่ เข้าร่วมกระบวนการ 2.2 จัดกระบวนการ PTD(การพัฒนาเทคโนโลยีอย่างมี ส่วนร่วมของเกษตรกร) กับกลุ่มสมาชิกที่ผ่าน กระบวนการ FFS มาแล้ว

ภารกิจ	กลยุทธ์
	2.3 ถอดองค์ความรู้การผลิตถั่วเหลืองอินทรีย์ของสมาชิกออกมาในรูปหนังสือคู่มือการผลิตถั่วเหลืองอินทรีย์ 2.4 พัฒนาระบบการ FFS , PTD ให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น 3. องค์การและการจัดการ 3.1 จัดงานเกษตรอินทรีย์เกษตรอินทรีย์ที่ยั่งยืนในหมู่บ้านนาหูก 3.2 ร่วมมือทางการตลาดกับสหกรณ์กรีนเนทอย่างเป็นรูปธรรม 3.3 เป็นผู้นำการผลิตพืชอินทรีย์(ถั่วเหลือง)ในภาคเหนือ 3.4 จัดหาสถานที่เก็บรวบรวมผลผลิตเกษตรอินทรีย์ 3.5 โรงแปรรูปผลผลิตเกษตรอินทรีย์ (โรงสีข้าวอินทรีย์ชุมชน) 3.6 โรงปุ๋ยหมักชุมชน 4. มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ 4.1 สร้างระบบควบคุมภายใน 4.2 ให้ความรู้เรื่อง มกท. กับสมาชิกใหม่ที่เข้าร่วมกระบวนการ 4.3 ผู้ตรวจฟาร์มเกษตรอินทรีย์ ที่เป็นสมาชิกผู้ผลิตในโครงการฯ 5. ชนิดของพืชและระบบการผลิต 5.1 หาเทคนิคและวิธีการเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว และถั่วเหลือง 5.2 เพิ่มชนิดพืชจากเดิม 2 ชนิด เป็น 5 ชนิด 5.3 พัฒนาคุณภาพผลผลิตและปริมาณผลผลิตต่อไร่ 6. โครงการอาหารปลอดภัย (เกษตรอินทรีย์) 6.1 การตรวจสอบผลการผลิตระดับแปลงของสมาชิก 6.2 มีเวทีการประชุมเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ 6.3 การศึกษาดูงานเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่

ภารกิจ	กลยุทธ์
	6.4 อบรมแนวความคิดการทำเกษตรอินทรีย์ สำหรับสมาชิกใหม่ 6.5 มีการอบรมเทคนิคการทำเกษตรอินทรีย์เบื้องต้น 6.6 อบรมเรื่องบทบาทชาย หญิง เพื่อการทำงานในครอบครัว 6.7 ฝึกอบรมวิทยากรชาวบ้าน 6.8 ประชุมใหญ่สมาชิกเกษตรอินทรีย์ 6.9 สนับสนุนโรงเรียนพลาตติกับสมาชิก 6.10 สนับสนุนด้านเมล็ดพันธุ์แก่สมาชิก 6.11 จัดซื้อหรือจัดหาปัจจัยการผลิตพื้นฐานในการดำเนินงานกลุ่ม เช่น ปุ๋ยหมัก, ปุ๋ยคอก, เครื่องพ่นสมุนไพร 6.12 สนับสนุนระบบน้ำในไร่ – สวน 6.13 จัดเวทีสรุปผลการดำเนินงานเกษตรอินทรีย์ 7. กลุ่มสตรีสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด 7.1 การฝึกอบรมอาชีพให้กับสมาชิก 7.2 จัดให้มีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 7.3 มีการประชุมอย่างต่อเนื่องเพื่อที่ทั้งคณะกรรมการและสมาชิกได้รับทราบถึงความเคลื่อนไหวของกลุ่ม 7.4 การศึกษาดูงานทางด้านอาชีพให้สมาชิกได้จัดทำผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของตลาดและเหมาะสมกับฤดูกาล

ภารกิจที่ 4 : ด้านการบริหารจัดการสหกรณ์
แผนกลยุทธ์สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด พ.ศ.2548 – 2550

ภารกิจ	กลยุทธ์
4. ด้านการบริหารจัดการสหกรณ์ เร็ว สะดวก ได้	1. จัดนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสหกรณ์ทั้งหมด - รับฝากเงิน - ทุนเรือนหุ้น - เกษตรอินทรีย์ - ดินเชื่อ - โครงสร้างการจัดการ - กลุ่มสตรีสหกรณ์ เป็นต้น 2. จัดหาคอมพิวเตอร์เพื่อรองรับข้อมูลจากโปรแกรมของทางสหกรณ์ทุก ๆ ธุรกิจ 3. จัดหาเครื่องถ่ายเอกสาร เพื่อสะดวกในการจัดทำเอกสาร 4. เจ้าหน้าที่ต้องทราบถึงความต้องการของสมาชิกในการใช้ปุ๋ย-ยา อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง 5. เจ้าหน้าที่ต้องมีความรอบรู้ในการรับทราบราคาสินค้าตามท้องตลาด 6. เจ้าหน้าที่ต้องได้รับการฝึกอบรมเรื่องรายละเอียดของปุ๋ย-ยา เพื่อให้บริการแก่สมาชิกได้ 7. ด้านดินเชื่อ ให้กรรมการแต่ละกลุ่มประสานงานกับสมาชิก ให้ได้รับทราบข้อมูลเรียกหนี้สิน การชำระคืน เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกใช้หนี้สินได้ตามสัญญา 8. จัดเตรียมการรวบรวมผลผลิตให้หลากหลายมากขึ้น ความรวดเร็ว ความรัดกุม ในการจัดซื้อและบทบาทของกรรมการให้ชัดเจนยิ่งขึ้น 9. จัดย้ายสำนักงานสหกรณ์ให้อยู่ใกล้ชิดสมาชิกมากขึ้น เพื่อความสะดวกหลาย ๆ ด้าน

ภารกิจ	กลยุทธ์
	10. ให้เจ้าหน้าที่บริการสมาชิกอย่างรวดเร็วและได้รับความพึงพอใจมากที่สุด 11. จัดให้มีการใช้พื้นที่ของสหกรณ์ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด 12. ให้ใช้เงินทุนที่สหกรณ์มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพมากที่สุด

5. อบรมเสริมความรู้แนวคิด เทคนิคด้านการผลิต การตลาด และแปรรูป ด้านเกษตรอินทรีย์

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อสร้างทางเลือกที่เหมาะสมให้กับสมาชิก
2. เพื่อสร้างความมั่นใจ ในด้านการผลิตและการตลาดให้กับสมาชิก
3. เพื่อให้เกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบให้กับกลุ่มเป้าหมาย
4. เพิ่มช่องทางตลาดให้กับเกษตรกรและสหกรณ์
5. เพื่อเป็นการเพิ่มทักษะด้านการแปรรูปถั่วเหลือง ให้กับกลุ่มสหกรณ์

กิจกรรมอบรมเสริมความรู้นี้ ได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2547 ณ บ้านนาหูก ตำบลสะตวง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่ และมีกิจกรรมต่อเนื่องกับกลุ่มเกษตรอินทรีย์และกลุ่มสตรีสหกรณ์มาโดยลำดับ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 46 คน โดยเริ่มจากการพูดคุยวัตถุประสงค์ของการจัดฝึกอบรมขึ้น จากนั้นเป็นการพูดคุยถึงสถานการณ์ทั่ว ๆ ไป ด้านการเกษตรโดยเฉพาะเกษตรอินทรีย์ เป็นการพูดคุยทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบอินทรีย์หรือปลอดสารพิษให้เห็นหรือตระหนักถึงพิษภัยของการทำการเกษตรแบบทั่วไปที่ใช้ปุ๋ย ใช้สารเคมีในการผลิต เปรียบเทียบให้เห็นข้อดี ข้อเสีย ทั้งเรื่องของผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ครอบครัว (บุคคล) และมีสุขภาพชุมชนหรือสังคม โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์เป็นผู้ดำเนินการพูดคุยและเวทีชาวบ้านช่วยกันแลกเปลี่ยน

อีกเรื่องหนึ่งก็คือ ให้สมาชิกเกษตรอินทรีย์ที่ได้ทำเกษตรอินทรีย์มาแล้วได้ช่วยเล่าถึงประสบการณ์การทำการเกษตรอินทรีย์ ทั้งที่ได้ทำเองและไปศึกษาดูงานจากที่อื่น ๆ แล้วมาเล่าสู่กันฟัง เช่น เทคนิคการดูแลเรื่องวัชพืช เทคนิคเรื่องการป้องกันศัตรูพืช เพลี้ย เป็นต้น

นอกจากนี้ได้นำเสนอและพูดคุยเรื่องการตลาดของเกษตรอินทรีย์ ว่าเมื่อเราผลิตแล้ว เราจะสามารถขายผลผลิตได้ที่ไหนบ้าง เช่น ถ้าเราผ่าน มกท. (มาตรฐานเกษตรอินทรีย์) เรา

สามารถส่งขายที่ กทม. คือ สหกรณ์กรีนเนท จำกัด มูลนิธิสายใยแผ่นดิน จะเป็นผู้ขาย ประสานงานการขายและรับซื้อผลผลิตด้วย

หรือตลาดทั่วๆ ไป เช่น ตลาดนัดพืชผักปลอดสารพิษ โดยในจังหวัดเชียงใหม่มีอยู่หลายสถานที่ด้วยกัน ซึ่งต้องเวียนกันไปขายในแต่ละสัปดาห์ บางครั้งไม่พอขาย ผลิตไม่ทันกับตลาด

ส่วนเรื่องสุดท้ายคือเรื่องการแปรรูปผลผลิตทางด้านการเกษตร โดยมีกลุ่มสตรีสหกรณ์ เป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเรื่องการแปรรูปที่ได้มีการพูดคุยกันในเรื่องนี้คือการแปรรูปถั่วเหลืองเพื่อทำเป็นซีอิ๊วขาวและเต้าเจี้ยวปลอดสารพิษ การทำมะขามป้อมแช่อิ่ม กล้วยอบ พลังงานแสงอาทิตย์ กล้วยฉาบ เป็นต้น

หลังจากการพูดคุยในวันนั้นแล้วทางกลุ่มเกษตรอินทรีย์ กลุ่มสตรีสหกรณ์ได้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง คือมีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง มีทั้งไปศึกษาดูงาน มีทั้งไปไปเข้าอบรมที่ต่าง ๆ ที่มีคนจัดให้หรือส่งสมาชิกไปเข้าร่วมกิจกรรมด้วย ส่วนกลุ่มสตรีสหกรณ์ได้จัดให้มีการฝึกอบรมเฉพาะการแปรรูปเรื่อง การทำเต้าเจี้ยว ซีอิ๊วขาว โดยวิทยากรจากเคหะกิจ อำเภอแม่ริม และกลุ่มแม่บ้านจากตำบลคอนแก้ว มาเป็นวิทยากรให้ มีการทำมะขามป้อมแช่อิ่ม โดยมีวิทยากรจากบ้านพระบาทศรีรอย อำเภอแม่ริม ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มสตรีด้วย เป็นวิทยากร และปัจจุบันนี้ผลผลิตการแปรรูปสามารถขายได้เป็นอย่างดี แต่สำหรับเต้าเจี้ยว ซีอิ๊วขาวนั้น ยังทำน้อยๆ เป็นการทดลองทำอยู่ ซึ่งคงอีกไม่นานเกินรอที่จะได้ทำอย่างเป็นจริงเป็นจัง

6. โครงการอบรมเสริมสร้างพลังใจเพื่อเติมไฟให้สมาชิกสหกรณ์

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อค้นหาผู้นำที่มีความเสียสละ
2. เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว
3. เพื่อเติมไฟให้กับสมาชิกและกรรมการให้มีกำลังใจ หุ่นทำงานเพื่อสหกรณ์ และส่วนร่วม
4. เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของให้กับสมาชิก กรรมการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์

กิจกรรมนี้จัดขึ้น เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2547 ณ ตลาดกลางสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด ตำบลสันป่ายาง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีผู้เข้าร่วม 156 คน กิจกรรมนี้เริ่มจากประธานกรรมการสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด กล่าวเปิดการอบรม ไหว้พระสวดมนต์ จากนั้นได้ให้ทีมวิจัยโดยหัวหน้าโครงการวิจัย เป็นผู้ดำเนินรายการ โดยเป็นการสรุปถึงสถานการณ์

การดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด ที่ผ่านมาในรอบ 1 ปี ว่าได้ดำเนินการเกี่ยวกับสหกรณ์เรื่องอะไรบ้าง มีปัญหา อุปสรรคอยู่ตรงไหน และมีแผนที่จะแก้ปัญหานั้นอย่างไร

จากนั้นได้เชิญเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ตั้งข้อสังเกตและเสนอแนะการทำงานของสหกรณ์ เพราะถือว่าเป็นหน่วยงานราชการที่อยู่ใกล้ชิดกับสหกรณ์และดูแลสหกรณ์มาโดยตลอด

หลังจากนั้นได้มีการเลือกคณะกรรมการของสหกรณ์ บางคนที่ต้องหมดวาระลง และจะได้คณะกรรมการชุดใหม่ เข้ามาบริหารงานสหกรณ์ ต่อจากนั้นได้เปิดอภิปรายซักถามแลกเปลี่ยนทั่วไปและเชิญพ่อหลวงสุเทพ ศิริวรรณ หนึ่งในทีมวิจัย ได้กล่าวให้ข้อคิดกำลังใจกับสมาชิกผู้เข้าร่วม ในฐานะที่เป็นผู้มีประสบการณ์มาก เป็นอดีตประธานกรรมการสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด เป็นอาจารย์วัด (ปู่จ่าน) ด้วย

นอกจากการทำกิจกรรมทั้งหมดตามที่คณะวิจัย ได้เสนอต่อ สกว.แล้ว ยังมีกิจกรรมย่อย ๆ หรือ กิจกรรมต่อเนื่องที่ทางทีมวิจัยได้ทำมาโดยตลอดและเน้นเวทีในการพูดคุยหรือสวดแทรกเรื่องงานวิจัยโดยตลอดระยะ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา คือ การประชุมประจำเดือน คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ อย่างน้อย 12 ครั้ง / ปี เวทีการประชุมกลุ่มย่อย คือ การประชุมสัญจรไปในแต่ละกลุ่มสมาชิก การพาไปทัศนศึกษาดูงานกลุ่มอื่น ๆ หรือการส่งเข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดฝึกอบรมขึ้น และอีกส่วนหนึ่งที่ได้ทำ คือการเข้าไปพูดคุยเป็นรายบุคคลให้ทั่วถึงกับสมาชิกสหกรณ์ ครอบครัวสมาชิก สมาชิกของมูลนิธิ ที่อยู่ในสายงานอื่น ๆ แต่เป็นคนในชุมชน ทำให้ทีมวิจัยได้ข้อมูลเพิ่มขึ้นอย่างนึกไม่ถึงก็มี และนอกจากนี้ทีมวิจัยของเราก็เป็นชาวบ้านที่อยู่ในชุมชน เป็นผู้นำของชุมชนจึงได้ข้อมูลเกี่ยวกับสหกรณ์ได้เป็นอย่างดี เช่น มีกรณีที่สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด ประสบภาวะเกี่ยวกับปัญหาหลายอย่าง หลังจากที่มีการจัดซื้อที่ดิน พร้อมอาคาร เพื่อเตรียมขยายขยาย สถานที่ให้พอเพียงกับความต้องการผลผลิตของสมาชิก ในช่วงที่ผ่านมาทางผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด และเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบทด้วยนั้น ได้มีการเสนอให้รวมสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด กับศูนย์หัตถกรรมเมตตานารี ซึ่งเป็นงานหนึ่งของมูลนิธิ รวมเข้าด้วยกัน เพื่อเป็นหนึ่งเดียว เป็นพลังที่จะทำงานให้เป็นเอกภาพของหน่วยงานเพราะมีกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง เหมือนกัน แต่ทางคณะกรรมการของศูนย์หัตถกรรมเมตตานารีนั้นไม่เห็นด้วย โดยมีเหตุผลง่าย ๆ คือ เมตตานารีทำมานานแล้ว มีเงินมาก หากรวมกับเกษตรพัฒนา จะถูกสหกรณ์ มาขอใช้เงินกองทุนนั้นด้วย และพยายามที่จะสร้างกระแสความไม่เห็นด้วยนี้เข้าไปยังกลุ่มสมาชิกของเมตตานารี ซึ่งอยู่ในหมู่บ้านในพื้นที่การทำงานของสหกรณ์เป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดความสับสนในหมู่สมาชิกของสหกรณ์และสมาชิกของศูนย์หัตถกรรม เมตตานารีมากพอสมควร บางคนถึงกับกล่าวว่า “สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด จะล้มแล้วเลยมาชวนเมตตานารี

เข้าร่วมด้วย” ซึ่งเป็นข้อถกเถียงกันนานพอสมควรประมาณ 3 ปี สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด ยังไม่ล้ม ยังอยู่ได้ และกลับดีขึ้นตามลำดับ แต่สหกรณ์เราก็ช่วยกันพยายามทำงานกันอย่างหนัก จากการพูดคุยกับแกนนำบางคน มากกว่า 2 คน (ไม่ขอเอ่ยนามเพราะอาจจะส่งผลเสียแก่กรรมการท่านนั้น ๆ ได้) กล่าวว่า ที่ไม่สามารถรวมกันได้เพราะมีเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท บางคนไม่เห็นด้วย และพยายามให้ข้อมูลที่ไม่เป็นผลบวกกับสหกรณ์ จึงทำให้คนส่วนใหญ่กลัว ไม่กล้า เพราะขนาดเจ้าหน้าที่ยังไม่เห็นด้วยเลยและยังให้ข้อมูลมาอีกด้วยว่า ข้อมูลบางส่วนได้มาจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจบัญชีที่รับจ้างตรวจสอบบัญชีให้กับศูนย์เมตตาณาริ ซึ่งก็ไม่เข้าใจว่ามีจุดประสงค์อะไร

ทั้งหมดที่ได้กล่าวมาบางส่วนนั้นจะพยายามชี้ให้เห็นว่า ความเปลี่ยนแปลงของสหกรณ์นั้นมาจากหลาย ๆ สาเหตุที่ทำให้สมาชิกของสหกรณ์มีความเข้าใจที่เปลี่ยนไป จุดยืนต่าง ๆ หากเราไม่ได้มีการคอยช่วยพูดคุยกันตลอดเวลา ทำให้ความรู้สึกลึกซึ้ง ความมั่นคงทางจิตใจของเราสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ แต่ทั้งหมดเราได้มีการคอยช่วยกันบอ บ่อย ๆ ความหนักแน่นในใจก็มี มันมันคลอนยาก ทำให้มีจุดยืนและความมั่นคง

บทที่ 4

วิเคราะห์ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

ความสอดคล้องของกิจกรรม

จากการวางแผนการดำเนินกิจกรรมทั้ง 2 ช่วง คือช่วงแรกเป็นช่วงที่ทำกับกลุ่มเป้าหมาย คือ คณะกรรมการสหกรณ์ แกนนำ ในชุมชน เจ้าหน้าที่สหกรณ์ มีอยู่ 6 แผนงาน และช่วงที่ 2 เป็นการวางแผนเพื่อกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกทั่วไปของสหกรณ์เป็นหลักมีอีก 6 แผนงาน และแผนงานในช่วงที่ 2 นี้ เป็นแผนงานที่เกิดขึ้นจากเวทีในช่วงแรก เป็นการค้นพบแผนงานหรือการวางแผนงานจากโครงการในช่วงแรก ซึ่งถ้าถามว่าผลที่ได้จากแผนงานที่วางไว้นั้น สอดคล้องหรือไม่ คำตอบก็คือ มีความสอดคล้องเกือบทั้งหมด และเชื่อมโยงกันค่อนข้างเป็นระบบทีเดียว โดยเริ่มตั้งแต่การประชุมชี้แจงโครงการ ทุกท่านที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับทราบโครงการ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานในการทำงาน จากนั้นเริ่มเรียนรู้เรื่องปัญหาในชุมชนของตนเอง เริ่มและรู้จักวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในชุมชนและแถบลงมาที่สหกรณ์ เริ่มมาทำความเข้าใจ สรุปบทเรียนของสหกรณ์ ตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน เพื่อสร้างความเข้าใจ ความชัดเจนกับสหกรณ์ คนเก่าก็ได้สรุปบทเรียน คนใหม่ก็ได้เรียนรู้ เป็นการแลกเปลี่ยนกัน

จากนั้นเมื่อเข้าใจ เมื่อรู้ของตนเองน่าจะเรียนรู้ผู้อื่นบ้าง เพื่อที่จะได้เอามาเปรียบเทียบกับว่าของเรามีข้อดีอย่างไร มีข้อเสียตรงไหน ของคนอื่นหรือหน่วยงานอื่น เรามีข้อดีข้อเสียอย่างไร เอาสิ่งเหล่านั้นมาปรับปรุงประยุกต์กันดูว่าจะทำได้หรือไม่ได้

ต่อจากนั้นได้เสริมความเข้าใจเรื่องหลักการ อุดมการณ์ เป็นการทบทวนตอบย้ำให้เข้าใจว่า ความคิดความเข้าใจเราเหมือนกันหรือไม่ เข้าใจอยู่ มั่งคงอยู่ สำหรับคนเก่า แต่สำหรับผู้ที่ยังใหม่จะได้เรียนรู้ รับทราบ เพิ่มเติม เพื่อที่จะได้เป็นกำลังหลักในการพัฒนาต่อไป และหลังจากที่เราทำงาน บริหารงานมาระยะหนึ่ง อาจจะเจอกับปัญหา อุปสรรคในการทำงาน ดังนั้นเราจึงมีความจำเป็นจะต้องหยุดทบทวน ทำความเข้าใจกับงาน กับคน กับกิจกรรม โดยการให้อาหารใจ ให้อาหารใจให้เวลากับตัวเอง ได้คิด ได้ทบทวน ได้ปล่อยใจให้ว่าง สงบ แล้วสร้างพลังใหม่เพื่อให้มีแรง มีกำลัง ในการที่จะต่อสู้ต่อไป ที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นความสอดคล้องของผลการดำเนินงานในช่วงแรก

สำหรับในช่วงที่ 2 นี้ มีความสอดคล้องเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์เพราะเป็นการวางแผนกิจกรรมร่วมกัน แต่ความเข้มข้นของกิจกรรมบางกิจกรรม อาจ会有ความต่างกัน เพราะกลุ่มเป้าหมายของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด ค่อนข้างที่จะกว้าง คือ 12 กลุ่ม และมีสมาชิก ถึง

400 กว่าคน กิจกรรมที่ทีมวิจัยลงไปทำในระดับกลุ่ม คือ ทำกิจกรรมทุกกลุ่ม ซึ่งค่อนข้างที่จะได้เนื้อหาสาระดี เพราะใกล้ชิดกับสมาชิก แต่มีบางกิจกรรมที่ไม่สามารถทำกับสมาชิกทุกคนได้ เช่น เรื่องของการอบรมเทคนิค การตลาด การแปรรูป สามารถทำได้บางกลุ่มที่มีกิจกรรมการทำงานต่อเนื่อง ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ผลที่ได้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ทุกประการ

แต่ทั้งนี้ เพื่อให้การทำวิจัยมีความต่อเนื่อง ถึงแม้จะหมดหรือปิดโครงการไปแล้วก็ตามทีมวิจัย โดยเฉพาะฝ่ายจัดการของสหกรณ์ จึงได้ปรึกษากันในช่วงที่ผ่านมาว่า หากเราศึกษากลุ่มใหญ่ของสมาชิกทั้งหมดเลยคงจะไม่ทั่วถึง เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมันกว้าง จึงมีความคิดเห็นร่วมกันที่จะศึกษากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์และกลุ่มสตรีสหกรณ์ ซึ่งเป็นกลุ่มหนึ่งของสหกรณ์ การเกษตรพัฒนา จำกัด โดยภาพรวมได้เริ่มมีกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง ต่อเนื่องเฉพาะกลุ่ม แต่ในขณะที่เดียวกันภาพรวมทั้งหมด เราก็ทำอยู่ไม่ละทิ้งหรือละเลยกิจกรรม แม้แต่ครั้งเดียว

คำตอบที่ได้จากการวิจัย

(1). การศึกษาสภาพการใช้หลักพุทธธรรมกับการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น โดยอาศัยกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการมาโดยลำดับ คือ การวิเคราะห์ปัญหาของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด การสรุปบทเรียนของสหกรณ์ การศึกษาจากเอกสาร การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับคณะกรรมการแกนนำของสหกรณ์ในอดีตที่ผ่านมา ตลอดจนถึงสมาชิกของสหกรณ์บางคน ทำให้ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายได้ทราบว่าการดำเนินงานของสหกรณ์ที่ผ่านมา สหกรณ์ได้นำหลักธรรมคำสอน หลักธรรมไหนมาใช้บ้าง ไม่ว่าจะเป็นการผ่านการฝึกอบรม การบรรยาย การประยุกต์ใช้กับกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ เช่น การกำหนดคุณสมบัติของคนที่เข้ามาเป็นสมาชิกของสหกรณ์ต้องเป็นสมาชิกของมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบทมาก่อน ซึ่งใช้คุณธรรม 4 ข้อ คือ เพิ่มพูนความขยัน (ขยัน) แข่งขันกันประหยัด (ประหยัด) ฝึกหัดทำความดี (เสียสละ) ตามัคคีร่วมชาติ (สามัคคี) การสอนการอบรมเรื่อง ธรรมอันทำให้งาม ความงามของบุคคล มีทั้งงามภายนอก และงามภายใน ซึ่งความงามภายนอกนั้นจะต้องอาศัยเครื่องแต่งตัว เครื่องประดับต่าง ๆ เข้าช่วยทำให้ดูสวยงามยิ่งกว่าเดิม สำหรับความงามภายในนั้น เป็นความงามที่จิตใจที่ต้องอาศัยหลักธรรมของศาสนาเป็นเครื่องปรุงแต่งให้งาม ซึ่งแยกได้เป็น ขันติ ความอดทน อดได้ ทนได้ เพื่อบรรลุมรรคและมั่งหมายอันชอบ และ โสรจ ความสงบ เสงี่ยม มีอริยาสัณยคตงามประณีตเรียบร้อย ธรรมคุ้มครองโลก หลวงพ่อพระพุทธรูปนารายณ์ ได้สอนไว้ว่า โลกแห่งโลกียสุขนี้ มักจะมีแต่ความเดือดร้อนวุ่นวาย ไม่จบสิ้น เนื่องจากทุกข์ โลกนี้มีมากมายนับหลายพันด้านคนต่างจิตต่างใจ บ้างจิตใจต่ำทราม มีกิเลสที่อยากจะได้ทรัพย์สินของ

ผู้อื่นมาเป็นของตน ชอบเบียดเบียน ข่มเหงรังแกผู้อื่น เหตุที่คนประพฤติชั่วได้นั้น เพราะขาดคุณธรรมคุ้มครองโลก เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ธรรมคุ้มครองโลก ประกอบด้วย หิริ ความละอายต่อบาป ละอายใจต่อการทำชั่วทั้ง 3 ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ โอตตัปปะ ความเกรงกลัวต่อการทำบาป ผู้ที่ฝึกตนให้มีหิริ โอตตัปปะอยู่ในสังคมได้ย่อมเอาตัวรอดปลอดภัยชีวิตเป็นได้ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเสมอ หลักธรรมอีกข้อหนึ่งก็คือ ทฤษฎีสามภิกขุคตประโยชน์ (ประโยชน์ปัจจุบัน) ได้แก่

1. อุฐานสัมปทา มีความหมั่นทำมาหาทรัพย์ไว้ใช้จ่ายใช้สอย ด้วยการประกอบอาชีพในทางที่ชอบที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น

2. อารักขสัมปทา รักษาทรัพย์ที่หามาได้ด้วยการใช้จ่ายอย่างประหยัด เก็บออมไว้สำหรับจำเป็น

3. กัลยาณมิตตา คบคนดีเป็นมิตร ไม่คบคนพาล คนไม่ดี

4. สมชีวิตา ดำรงตนอยู่อย่างสมฐานะทางเศรษฐกิจของคนมีความพอดี มีความประมาณตน ประหยัดไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไปกับค่านิยมตะวันตก อันจะทำให้ต้องเป็นหนี้สิน การกินอยู่อย่างพอดีสมฐานะสอดคล้อง “ทฤษฎีพอเพียง” ของในหลวง ทำให้ชีวิตเป็นสุขรายวัน มีความสุขสบายตามควรแก่อัตภาพ

พรมวิหาร 4 ได้แก่

1. เมตตา ตั้งใจให้ผู้อื่น เป็นสุข

2. กรุณา प्रारणना ให้เขาพ้นทุกข์

3. มุจิตา รู้สึกพลอยยินดี เมื่อผู้อื่นได้ดี

4. อุเบกขา วาญเฉย มีความรู้สึกเป็นกลาง ไม่ยินดียินร้าย เสียใจเมื่อเกิดทุกข์ ไม่ยินดีเกินไป เมื่อได้รับ ลาภยศ สรรเสริญ ไม่ซ้ำเติมผู้อื่นเมื่อเขาทำผิด

และสุดท้ายที่หลวงพ่อบุญทศพรพจนวราภรณ์ที่ได้อบรมสั่งสอนตลอดมาก็คือ ครอบง 3 ครอบ คือ

ครอบงตน (นรวาสนธรรม) ธรรมสำหรับผู้ครองเรือน

1. ถัจจะ คือความซื่อสัตย์ต่อกัน มีความจริงใจความปรารถนาดีและการปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่โกหกมดเท็จ ไม่มีการบิดเบือนจากสิ่งที่เป็นจริง ไม่กล่าวร้ายผู้อื่น พุฒแต่คำจริง จึงจะได้รับการยอมรับนับถือ และเป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น ใคร ๆ ก็ยากคบหาสมาคมด้วย

2. ทมะ คือ การข่มใจ และหักห้ามใจ เน้นคุณธรรมที่หมายถึง การหักห้ามความโกรธ ความอยากได้ ความหลงหรือกิเลสต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นอำนาจใจต่ำ เป็นการหักห้ามใจมิให้กระทำในสิ่งที่ผิดศีลธรรม ผิดกฎหมาย สิ่งที่เป็นความชั่ว ไม่ลุ่มหลงกับลาภยศ และไม่คอร์รัปชัน เนื่องจากโดยทั่วไปคนเรามีความต้องการ ไม่สิ้นสุด จึงมักตกเป็นเหยื่อของกิเลสตัณหา อันเป็นอำนาจ ใจต่ำจากห้องลึกแห่งจิตใจของตนเอง การรู้จักข่มใจ หักห้ามใจ จำเป็นหนทางไปสู่การประสพธรรม ไม่ตรี ไม่เกิดผิดใจกัน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

3. ขันติ คือ ความอดทน ความอดกลั้น อดทนต่อความยากลำบากต่าง ๆ เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคในการกิจประจำวัน อดทนต่อความตรากตรำต้องใช้ความอดทนอดกลั้น เพื่อให้งานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปตามแผน หรือเป้าหมายที่ได้วางไว้ อดทนหรืออดกลั้นต่อความเจ็บใจ เมื่อถูกข่มขู่ หรือถูกบริภาษจากผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์ของตัวเอง มีสติยังคิด อดทน ไม่ปฏิบัติกริยาใด ๆ ที่เป็นการแก้แค้นตามที่เรากล่าว โกรธ เกลียด ความก้าวร้าวต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเห็นหรือได้รับทราบ ย่อมไม่เป็นผลดีแก่ตนเอง การมีความอดทนอดกลั้นอารมณ์ประจำตน ย่อมทำให้เป็นที่น่าเชื่อถือ ชื่นชมแก่บุคคลทั้งหลายที่ได้คบหาสมาคมด้วย

4. จาคะ คือการเสียสละให้เป็นสิ่งของ ทรัพย์สิน หรือแม้กระทั่งมีน้ำใจให้ผู้อื่นฝึกการเป็นบุคคลที่มีน้ำใจกว้างขวาง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ผูกไมตรี ทำให้เกิดความรักใคร่ ผูกพัน ค่อกันอย่างยั่งยืน

กรรณ (สังคหวัตถุ 4) ธรรมที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่น

1. ทาน ให้สิ่งของของคนแก่ผู้อื่นที่ควรให้
2. นิยวาจา เจรจา พูควาจาที่ไพเราะอ่อนหวาน
3. อัลดจริยา ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น
4. สมานัตตตา ความเป็นคนเสมอต้นเสมอปลายไม่ถือตัว

กรรณงาน (อิทธิบาท 4) คุณธรรมที่ทำให้สำเร็จความประสงค์

1. ฉันทะ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น
2. วิริยะ เพียรประกอบสิ่งนั้น
3. จิตตะ เอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น
4. วิมังสา หมั่นตรึกตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น

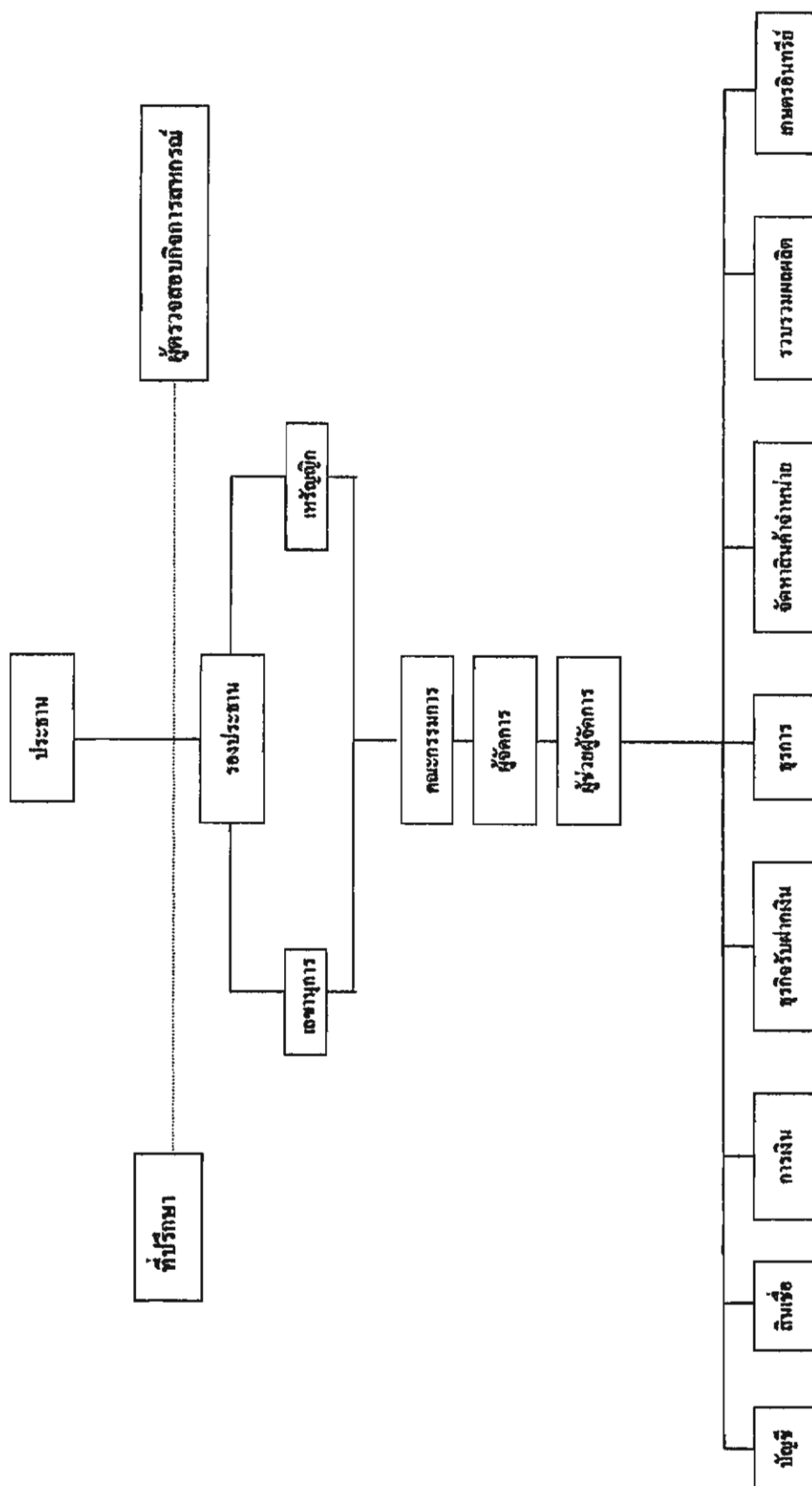
ทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นหลักพุทธธรรมที่สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัดได้ใช้เป็นหลักการดำเนินงานที่ผ่านมา ซึ่งในความเป็นจริงแล้วอาจจะมีมากกว่านี้ก็ได้หากได้ศึกษาต่อไปอีก

(2). ศึกษากระบวนการการทำงานที่ผ่านมาของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด ในวัตถุประสงค์นี้ ผู้เข้าร่วมหรือกลุ่มเป้าหมายได้รับทราบกระบวนการทำงานของสหกรณ์ตั้งแต่อดีต คือ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบันว่าที่ผ่านมา สหกรณ์มีกระบวนการในการทำงานอย่างไร เห็นพัฒนาการ เห็นขั้นตอนการทำงานมากขึ้น เข้าใจโครงสร้างการบริหารสหกรณ์ โดยผ่านกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรม เช่น การสรุปบทเรียนของสหกรณ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานสหกรณ์ หรือการบรรยายให้กลุ่มที่มาศึกษาดูงานได้รับทราบข้อมูล หรือเอกสารเผยแพร่สหกรณ์และก็จะไปสอดคล้องกับเอกสารการเรียนรู้ของ (สถาบันส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ; 2544 : 27) ว่าการจัดกระบวนการการเรียนรู้ทำได้คือ

1. จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้าน เพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ
2. จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาดูงานระหว่างกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน
3. ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่าง ๆ
4. ลงมือปฏิบัติจริง
5. ถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่นำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสม

ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้ดังที่ได้ยกมาข้างต้นนี้ ทางสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด โดยทีมวิจัยได้จัดกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ครบถ้วนตามที่ได้รายงานไว้ในผลการดำเนินงาน ในบทที่ 3 ให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้อย่างเต็มที่

โครงสร้างบริหารงานสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด

(3) สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เรียนรู้ในการค้นหา ปัญหา จุดอ่อน จุดแข็ง อีกทั้งเกิดความตระหนัก เข้าใจหลักการและวิธีการสหกรณ์ สำหรับวัตถุประสงค์ข้อนี้ที่ทีมวิจัยประเมินว่า สมาชิกหรือผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบได้เข้าใจเกี่ยวกับ ปัญหา จุดแข็ง จุดอ่อน และความรู้เรื่องหลักและวิธีการสหกรณ์อย่างแน่นอนเพราะ ได้มีกิจกรรมทั้งอบรมเสริมความรู้โดยมีวิทยากรจากศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์มาให้ความรู้ และผู้เข้าร่วมเองได้ปฏิบัติโดยการช่วยกันระดมความคิดเห็นต่าง ๆ ในเวทีวิเคราะห์ปัญหา และสรุปบทเรียนของสหกรณ์ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ตามรายงานผลการดำเนินงานในบทที่ 3 ได้กล่าวถึงเนื้อหาไว้แล้วข้างต้น

(4) การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด กระบวนการสร้างความเข้มแข็งก็คือ สมาชิกสหกรณ์ คณะกรรมการสหกรณ์ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง เข้าใจเป้าหมายของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด เข้าใจวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ มีแผนการทำงานที่ชัดเจนในแต่ละภารกิจ หรือในแต่ละภารกิจของสหกรณ์ เจ้าหน้าที่เข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้ดี การบริหารจัดการของคณะกรรมการมีความเข้าใจหลักการบริหารและสามารถบริหารงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้อย่างต่อเนื่อง ตามแผนกลยุทธ์ของสหกรณ์ที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ข้างต้นดังกล่าว

ส่วนการนำหลักพุทธธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ เช่น ถ้าเป็นเรื่องตัวสมาชิกก็เริ่มจากการเอาหลักธรรมมาตั้งเป็นคุณสมบัติของสมาชิก คือ ขยัน ประหยัด เสียสละ สามัคคี คำว่าขยัน ประหยัด ก็มาจากหลักธรรม คือ ประโยชน์ปัจจุบัน 4 อย่าง อุฏฐานสัมปทานถึงพร้อมด้วยความหมั่น ก็คือ ขยัน อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา ก็คือ การประหยัด เป็นต้น

หลักธรรมอีก 3 ข้อที่หลวงพ่อนั้นย้ำตลอดเวลาที่มีโอกาสพูดคุย และสหกรณ์ได้ยึดเป็นหลักปฏิบัติก็คือ ครอง 3 ครอง

1.ครองตน ได้แก่ ขรวาธธรรม 4 คือ ตั้งจะ ความซื่อสัตย์ต่อกัน ทมะ รู้จักข่มใจ ข่มใจ ขันติ ความอดทนต่าง ๆ จาคะ การเสียสละการให้ทาน

2.ครองตน ได้แก่ สังคหวัตถุ 4 คือ ทาน การให้ ปิยวาจา เจรจาไพเราะอ่อนหวาน อิตฺตจริยา ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น สมานัคคตา ความเป็นคนเสมอดันเสมอปลาย

3.ครองงาน ได้แก่ อิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะ ความเพียรในสิ่งนั้น จิตตะ เอาใจใส่ใฝ่ในสิ่งนั้น วิมังสา หมั่นตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น เป็นต้น

จากคำสอนของหลวงพ่อบุทธพจนนารามณ์ ได้สอดคล้องกับ ความคิด คำพูด การสรุปของหลวงสุเทพ ศิริวรรณ ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้าน เป็นอดีตประธานสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด เป็นผู้นำในหมู่บ้านสะลงโน และเป็นมรรคนายกหรือปู่จ่านวัด ได้กล่าวไว้ว่า

คุณธรรมที่สมาชิกสหกรณ์ควรมีไว้และปฏิบัติอยู่เนื่องนิตย์ คือ ธรรมะอันเป็นเครื่องให้สำเร็จความประสงค์ 4 อย่าง คือ

1.ฉันทะ ความพอใจ รักใคร่ ในสิ่งที่ตนเองกำลังเป็นอยู่ หมายความว่า จะอยู่ในฐานะอะไร ไม่ว่าจะเป็นกรรมการ หรือสมาชิก เจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายไหนก็ตาม มีความพอใจรักใคร่ในรฐานะหน้าที่นั้น ๆ และปฏิบัติตนตามหน้าที่โดยไม่บกพร่อง และต่างพร้อมในการงานที่ทำ

2.วิริยะ ความเพียรพยายามทำงานให้ดีที่สุดที่จะทำได้ โดยความบริสุทธิ์ไม่บกพร่อง และมีเหตุผล เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม

3.จิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ในการที่ทำ หือในหน้าที่ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ ใฝ่หาแต่ประโยชน์ของส่วนกลางเป็นใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงและทางอ้อม โดยความหมายก็คือ มีวิสัยทัศน์ ที่ก้าวไกลมองอนาคตให้เปรียบกับอดีตและปัจจุบันทันกาล ทันสมัยอยู่เสมอ

4.วิมังสา คือการตรวจสอบกิจการ คือผลลัพธ์ที่ทำว่ามีผลลบหรือบวก คือ การประเมินงานที่ทำอยู่เรียกอย่างทันสมัยคือหาตัวชี้วัดความีคุณประโยชน์แก่ผู้ร่วมงานมากน้อยเพียงใด

ถ้าสมาชิกของสหกรณ์ทุกคนไม่ทำงานในตำแหน่งใด ถ้ามีคุณธรรมทั้ง 4 ประการนี้เป็นข้อปฏิบัติได้มากขนาดไหน สหกรณ์หรือองค์กรนั้นก็สำเร็จตามความประสงค์ที่มุ่งหมายเอาไว้สมควรความปรารถนาทุกอย่าง คุณธรรมอีกข้อหนึ่งที่ขาดเสียมิได้ คือ ทศ คือความเชื่อมั่นในการทำงานและเชื่อมั่นในเพื่อนร่วมงานและในองค์กรเดียวกันว่า เขาเหล่านั้นจะทำให้องค์กร สมาคม ของเราไปได้ดีแน่นอน หมายความว่า ทำงานไม่ก้าวก่ายหน้าที่ยิ่งกันและกัน อันจะทำให้คนร่วมงานอื่น ๆ ใจอ่อนหรือหมดศรัทธาในองค์กรนั้น ๆ องค์กรหรือสมาคมนั้นก็จะมีคนรักใคร่กันไว้วางใจกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน ก็จะเกิดพลังขึ้น คือ ความสามัคคี มีความมุ่งมั่นปรารถนาเป็นหนึ่งเดียวกัน ในเมื่อเป็นอย่างนี้องค์กรและสมาคมนั้น ๆ ก็จะมีศักดิ์ศรีเป็นของตัวเอง โดยไม่มีใครดูหมิ่นดูแคลนได้ เหมือนดังพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ประทานให้สหกรณ์ว่า “สหกรณ์จะก้าวไกล ด้วยแรงใจ ศักยภาพ สามัคคี และมีศักดิ์ศรี”

(5) ผลของการประยุกต์หลักพุทธธรรมกับกระบวนการพัฒนาของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด หลังจากที่สหกรณ์ได้เริ่มงานวิจัยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ปัญหาที่สหกรณ์คิดว่าสามารถที่จะคลี่คลายไปสู่ทางที่ดีคือสมาชิกไม่มีปัญหาอะไร มีความเข้าใจสหกรณ์มากขึ้น โดยดูจากก่อนหน้าที่สหกรณ์จะเริ่มทำวิจัย สมาชิกมีความคาดหวังกับสหกรณ์มากว่าจะต้องบริหารงานแล้วมีกำไร มีผลประโยชน์ตอบแทนให้สมาชิก มีการปันผล มีการจำหน่ายปุ๋ย - ยาในราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาด มีเงินสินเชื่อให้กู้ยืมดอกเบี้ยถูก ๆ ซึ่งก็เป็นปัญหาที่สหกรณ์ประสบก่อนที่จะทำงานวิจัย แต่หลังจากสหกรณ์ได้เริ่มทำงานวิจัย สร้างความเข้าใจให้สมาชิกสร้างกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้สมาชิกได้รับทราบได้เข้ามามีส่วนร่วม ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้สมาชิกมีความเข้าใจสหกรณ์

มากขึ้น สมาชิกของสหกรณ์จำนวนเพิ่มขึ้น มีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เพิ่มขึ้น ใช้บริการสหกรณ์เพิ่มขึ้น ดอกเบี้ยเงินกู้ที่สมาชิกเดิมคงค้าง ได้มีการเคลื่อนไหว เริ่มเงินมาชำระคืนเรื่อย ๆ กล่าวคือ ตั้งแต่กราคม 2546 – เมษายน 2548 มีจำนวนสมาชิกสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด เพิ่มขึ้นจำนวน 71 คน มีสมาชิกใช้บริการสินเชื่อเพิ่มขึ้นจำนวน 18 คน วงเงินกู้ 1,013,600 บาท ใช้บริการปุ๋ย - ยา จำนวน 35 คน เป็นจำนวนเงิน 157,500 บาท ดอกเบี้ยค้างชำระจากเดิมมีสมาชิกค้างชำระ จำนวน 123,553 บาท ได้มีสมาชิมาชำระคืนและผ่อนชำระจำนวน 70,500 บาท จากตัวอย่างที่ได้ยกมาข้างต้นจะเห็นว่าหลังจากที่ทางสหกรณ์ได้เริ่มงานวิจัย กระบวนการวิจัย มีส่วนช่วยให้สมาชิกสหกรณ์มีความเข้าใจสหกรณ์มากขึ้น และใช้บริการธุรกิจของสหกรณ์อย่างมีความเข้าใจ และในเรื่องการชี้แจงความเข้าใจตามกระบวนการงานวิจัยที่ทำ ที่ประชุมสมาชิกกลุ่มย่อยตามกลุ่มหมู่บ้านต่าง ๆ ได้เสนอให้สหกรณ์ใช้ชี้แจงความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูล สถานภาพของสหกรณ์หรือปัญหาค้าง ๆ ให้สมาชิกส่วนใหญ่ได้ทราบด้วย เพราะจะทำให้เข้าใจสหกรณ์และคณะกรรมการสหกรณ์มากขึ้น สมาชิกจะไม่ค่อยมีคำถามในทางที่เป็นลบ หรือเข้าใจสหกรณ์ที่ผิดหรือคลาดเคลื่อน ซึ่งประเมินจากการพูดคุยของตัวแทนคณะกรรมการแต่ละหมู่บ้าน และที่เห็นได้ชัดเจนคือในการประชุมใหญ่ก็ไม่มีเสียงหรือกระแสใด ๆ ทั้ง ๆ ที่ไม่มีการป็นผลเสียคืนให้กับสมาชิก ทำให้เห็นว่ากระบวนการทำวิจัยสามารถที่จะตอบคำถามของสมาชิกได้.

บทที่ 5 บทเรียนที่ได้จากการวิจัย

ผลการเรียนรู้ของผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัย

นักวิจัย

ทีมวิจัยได้รับความรู้ ประสบการณ์ ได้บทเรียนมากมายหลายอย่าง จากการที่ได้ทำด้วยตัวเอง งานวิจัยไม่ง่ายเหมือนการทำสรุปรายงานทั่ว ๆ ไปของโครงการ เวลาขอทุนมาทำโครงการต่าง ๆ ต้องมีข้อมูลโดยละเอียด เนื้อหา วิธีการ ผลที่ได้ บรรยายภาคในการทำกิจกรรมแต่ละครั้งตลอดจนหลักฐานอื่น ๆ ที่จะประกอบการเขียนรายงานการวิจัย จะต้องวิเคราะห์ สังเคราะห์ อ้างถึงทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะนำมาเขียนเป็นผลของการวิจัย ทีมวิจัยเราได้บทเรียนตรงนี้เราต้องพร้อมไม่ผิดพลาดแน่นอน เราได้รู้เงื่อนไขของความสอดคล้องของเวลาในการจัดเวทีจัดกิจกรรม ต้องมีการวางแผนเผื่อไว้ ยืดหยุ่นเวลาได้อย่างเหมาะสม ในกรณีที่ทำโครงการร่วมกับบุคคลอื่น ๆ โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่เป็นพี่น้องชาวบ้าน เราต้องมีความยืดหยุ่นสูง เข้าใจและเข้าใจได้เมื่อมันเกิดสถานการณ์ที่เราไม่คาดคิดเกิดขึ้น เช่น การกำหนดกิจกรรมของทีมวิจัย อาจจะไปตรงกับกิจกรรมของทางราชการที่กำหนดขึ้นทีหลัง อันนี้ต้องเข้าใจได้เลยว่ากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ต้องไปร่วมเวทีกิจกรรมกับส่วนราชการแน่ ๆ และสิ่งที่นักวิจัยได้โดยตรงก็คืองานวิจัยได้ช่วยตรวจสอบศักยภาพของนักวิจัยว่ามีมากน้อยแค่ไหน ความพร้อมในการทำงาน ในการประชุมทีมวิจัย การลงพื้นที่ทำกิจกรรม ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ของแต่ละคนไป

คณะกรรมการสหกรณ์และสมาชิกสหกรณ์

คณะกรรมการและสมาชิกสหกรณ์ได้เข้าร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะคณะกรรมการของสหกรณ์ได้รับทราบความเคลื่อนไหวในการทำกิจกรรมโดยตลอด เพราะทีมวิจัยได้นำเสนอผลการทำงาน แผนงานให้คณะกรรมการของสหกรณ์ทราบทุกเดือน ในเวทีการประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการสหกรณ์ ทำให้คณะกรรมการได้เรียนรู้ ได้เกิดความเข้าใจในกระบวนการทำงาน ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ในเนื้อหาของการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมได้แนวคิด และเข้าใจการดำเนินงานของสหกรณ์มากขึ้น เมื่อคณะกรรมการและสมาชิกมีความเข้าใจสหกรณ์มากขึ้น ปัญหาที่จะลดน้อยลง เมื่อปัญหาลดน้อยลง การทำงานของสหกรณ์ทั้งด้านการบริหารจัดการ การบริการ ก็ น่าจะส่งผลในทางที่ดีขึ้น

เจ้าหน้าที่สหกรณ์

เจ้าหน้าที่สหกรณ์เองก็ได้เรียนรู้จากกิจกรรมการทำงานร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิก จากการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมก็เปิดโอกาสให้คณะกรรมการ สมาชิก และเจ้าหน้าที่ ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พุดคุย ถามสารทุกข์สุกดิบกัน เพราะหากไม่มีโครงการวิจัยเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมพบปะกัน โอกาสที่เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์จะได้สัมผัสกับสมาชิกก็น้อย ถ้าความสัมผัสไม่ดีผลงานที่ออกมาก็จะด้อยลง และถ้าหากเจ้าหน้าที่ได้รับรู้ปัญหา ข้อบกพร่องของตัวเองจะได้ปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์กรและชุมชน

ผลพวงจากการทำวิจัยได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมหาศาล และเป็นที่น่าประทับใจและถือเป็นผลงานชิ้นโบว์แดง หรือสิ่งสำคัญที่เกิดขึ้นจากเวทีการทำวิจัยของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด ก็คือ ทำให้เกิดกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2546 ก่อนหน้าที่จะเริ่มทำการวิจัย สหกรณ์ได้มีแนวความคิดเรื่องการทำการเกษตรแบบปลอดสารพิษ หรือเกษตรกรอินทรีย์ แต่ยังไม่สามารถที่จะรณรงค์ให้สมาชิกของสหกรณ์ได้หันมาทำการเกษตรแบบอินทรีย์ โดยสหกรณ์ได้มองถึงความยั่งยืนในอนาคต ทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค สหกรณ์ และสิ่งแวดล้อมแล้ว แต่หลังจากได้มีงานวิจัยเข้ามาและมีกิจกรรมเรื่องการศึกษาแลกเปลี่ยนดูงานที่เสถียรธรรมสถาน บ้านผู้ห่อหวีบุญ บ้านนาฮีสถาน อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา และสหกรณ์ไร่สารพิษ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา กลับมาแล้ว ทำให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ โดยมีบ้านนาฮีค ตำบลตะลุง อำเภอแม่วิม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์กลาง มีสมาชิกเข้าร่วม 9 คน (นาฮีค 4 คน , ต้นป่าตึง 3 คน , หางดง 2 คน) โดยมีนายคำป็น พรหมฤทธิ์ เป็นแกนนำในการเคลื่อนไหว โดยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของสหกรณ์ ผลิตภัณฑ์หลักคือ ข้าวหอมมะลิแดง และถั่วเหลือง มีพื้นที่จำนวน 35 ไร่ และมีกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงอย่างมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของการแก้ไขปัญหาด้วยภูมิปัญญาและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับภูมิวิเศษของชุมชน การผลิตเริ่มจากทดลองทำในพื้นที่ส่วนหนึ่งก่อน แล้วเรียนรู้ถึงเทคนิคและปัญหาที่เกิดขึ้นรวมถึงการออกไปการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตามสถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรอินทรีย์ มีการประชาสัมพันธ์รณรงค์เรื่องเกษตรกรอินทรีย์จาก มกท. (มาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์) และเชื่อมโยงด้านการตลาดกับสหกรณ์กรีนเนท จำกัด สมาชิกมีความเข้าใจ สมาชิกได้รับคำตอบเกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์ทั้งด้านตลาด ถึงแวดล้อม ต้นทุนการผลิต และสุขภาพของผู้ผลิต

ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2547 ได้พัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์

- ได้มีการเปิดรับสมัครสมาชิกใหม่ ปี พ.ศ. 2547
- มีสมาชิกใหม่เข้าร่วมเพิ่มขึ้นเป็น 36 คน และเพิ่มพื้นที่เป็น 5 หมู่บ้าน มีพื้นที่รวมทั้งหมด 150 ไร่
- มีสมาชิกเดิม ทำเกษตรอินทรีย์ทุกพื้นที่ที่ที่ครอบครอง (100%) จำนวน 7 คน
- มีโครงสร้าง คณะกรรมการบริหารกลุ่มที่เป็นทางการ และชัดเจน
- มีการจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ (สุขภาพ ตลาด สิ่งแวดล้อม ดันทุนการผลิต เทคนิคการผลิต) โดยใช้กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรอย่างเข้มข้น และต่อเนื่องทุกหมู่บ้าน ทุกกลุ่ม
- มีการเข้ามาช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ เช่น รกส. สนับสนุนงบประมาณ โรงเรียนเกษตรอินทรีย์
- กลุ่มเกษตรอินทรีย์เริ่มเป็นที่รู้จักของสังคมภายนอก โดยมีรายการทีวี วิทยุ หนังสือพิมพ์ เข้ามาทำรายการในชุมชน รวมถึงการเข้ามาศึกษาดูงานของคนทั้งในและนอกประเทศ
- พัฒนาระบบตลาดจากการซื้อขายแบบทั่วไปเป็นระบบการค้าที่เป็นธรรม (เช่น สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดราคาขายผลผลิตของตัวเอง)
- กลุ่มมีการออมเงินของกลุ่มที่จะนำไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ จำนวน 36,000 บาท (จากการเก็บ 6% ของรายได้)
- พัฒนาการจัดเก็บผลผลิต และการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวที่เป็นระบบขึ้น
- มีการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่เป็นระบบและถูกต้องตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
- สมาชิกได้รับบทเรียนและสามารถวิเคราะห์เรื่องระบบการผลิตที่เป็นไทกับตัวเอง ไม่เป็นทาสบริษัทปุ๋ยยา และพ่อค้าคนกลางเหมือนกับที่ผ่านมา
- ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 จากการนำชุมชนเข้าประกวดของ รกส. ในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

กิจกรรมงานและเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ปี พ.ศ. 2546

- สมาชิกสหกรณ์การเกษตรแม่ทวยยังอื่น จำกัด ฐานการปลูกถั่วเหลืองอินทรีย์
- กลุ่มชาวบ้าน อำเภอพร้าว มาศึกษาฐาน
- ร่วมสัมมนาพัฒนาเทคโนโลยีอย่างมีส่วนร่วม โดยเกษตรกรเพื่อเกษตรกรอินทรีย์ (PTD) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
- เจ้าหน้าที่รัฐของประเทศลาวศึกษาฐานเรื่องถั่วเหลืองอินทรีย์
- นักศึกษาเทคโนโลยีราชมงคล ภาควิชาพืช ศึกษาฐานเรื่องถั่วเหลืองอินทรีย์
- รายการวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเชิญเข้าร่วมรายการออกอากาศ
- รายการทีวี ช่อง ๕ ทีวี ทำรายการเรื่องเกษตรสิ่งแวดล้อม
- รายการทีวี ช่อง 9 ทำรายการเรื่องถั่วเหลืองอินทรีย์
- หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ทำข่าว

ปี พ.ศ. 2547

- เจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรจากประเทศลาวศึกษาฐานเรื่องถั่วเหลืองอินทรีย์
- เจ้าหน้าที่รัฐจากประเทศฟิลิปปินส์ศึกษาฐานเรื่องถั่วเหลืองอินทรีย์
- สมาชิกปลูกผักอินทรีย์ บ้านหินคำ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ศึกษาฐานเรื่องถั่วเหลืองอินทรีย์
- ร่วมสัมมนาการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างมีส่วนร่วมโดยเกษตรกรเพื่อเกษตรกรอินทรีย์ (PTD) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน กรุงเทพมหานคร
- ร่วมจัดแสดงนิทรรศการเกษตรอินทรีย์ร่วมกับ ธกส.แม่ริม ณ ศูนย์ปรัชญาการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอแม่ริม
- เจ้าหน้าที่ มกอช. (มาตรฐานการเกษตรและอาหารปลอดภัยแห่งชาติ) ฝึกการตรวจระบบควบคุมภายในโครงการเกษตรอินทรีย์

ปี พ.ศ. 2548

- รายการเกษตรอิม ทางทีวีช่อง 9 ทำรายการเรื่องถั่วเหลืองอินทรีย์
- รายการทีวีช่อง 11 ทำรายการเรื่องถั่วเหลืองอินทรีย์ เพื่อลดภาระหนี้สิน

ทั้งหมดนี้คือความภูมิใจ คือผลงานของงานวิจัยครั้งนี้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาล ในการส่งเสริมงานเกษตรอินทรีย์ของสหกรณ์ และถ้าดูตามแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ของสหกรณ์ ในอีก 3 ปีข้างหน้า คือ พ.ศ. 2550 สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด จะเป็นผู้นำด้านเกษตร

อินทรีย์ กลุ่มเกษตรอินทรีย์ซึ่งเป็นกลุ่มเล็ก สหกรณ์ยังได้นำหลักพุทธธรรมมาพูดคุยบอกย้ำให้กับสมาชิกตลอดเวลา โดยเฉพาะเรื่องการประหยัด การลดต้นทุน ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง กลุ่มองค์กรและผู้บริหาร การใช้ชีวิตอย่างรู้เท่าทัน พอเพียง ใช้หลักธรรม คือ ความสันโดษ และอิทธิบาท 4 ซึ่งได้นับย้ำกับสมาชิกและมาโดยตลอด และผลที่ผ่านมาก็คือว่า สมาชิกได้ยึดหลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตมาโดยตลอด และคาดว่าปี 2548 จะมีสมาชิกและจำนวนพื้นที่ผลิตเพิ่มขึ้น

ส่วนในภาพรวมของสหกรณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็คือ คณะกรรมการสมาชิก เจ้าหน้าที่ มีความเข้าใจในกระบวนการทำงานของสหกรณ์มากขึ้น ถ้าดูรูปธรรมก็คือ คณะกรรมการเข้าใจบทบาทของตนเองมากขึ้น

การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ผู้เข้าร่วมวิจัยหรือเข้าร่วมกิจกรรมนั้น โดยภาพรวมให้ความสนใจมาก เพราะเป็นการทำงานร่วมกันขององค์กรคือ สหกรณ์ เนื่องจากได้มีการพูดคุยกันมานาน ทุกคนช่วยกันคิด ช่วยกันแสดงความคิดเห็น ช่วยกันผลักดันให้เกิดขึ้น เพราะมองเห็นปัญหาที่จะตามมา หากไม่ช่วยกันแก้ไข โดยใช้กิจกรรมงานวิจัยเป็นสื่อ จึงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่ยังมีคนส่วนน้อยบางส่วนที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนัก เพราะอาจจะยังเคยชินกับการทำงานรูปแบบเดิม ๆ เช่น มาร่วมประชุม มาร่วมอบรมครั้งเดียวก็เลิก หรือใช้วิธีหมุนเวียนเปลี่ยนกันมาประชุม อบรม ทำให้การเรียนรู้ไม่ต่อเนื่อง ซึ่งมีผลต่อความเข้าใจผู้บ้าง แต่โดยรวมของกลุ่มเป้าหมายแล้วมีส่วนร่วมดีทุกประการ

ในส่วนของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังให้ความสำคัญน้อยลงมาก จะมีมาร่วมเป็นบางเวทีเท่านั้น เช่น การจัดทำแผนกลยุทธ์ของสหกรณ์ การเข้าร่วมประชุมประจำเดือน ประชุมใหญ่ เป็นต้น นอกจากนั้นยังไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าไร

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการทำวิจัย

- ปัญหาเรื่องระยะเวลาการทำกิจกรรมไม่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย แต่คงเป็นปัญหาเดิม ๆ ทัว ๆ ไป แต่การออกแบบกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญในการทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมมาก
- ผู้เข้าร่วมกิจกรรมบางส่วนเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบกระบวนการ บางกิจกรรมก็มา แต่บางกิจกรรมก็ไม่มา สาเหตุเท่าที่ติดตามคือบางคนมีความคิดว่าเปลี่ยนกันมาบ้างคงจะดี บางคนคิดว่าเวลาทำกิจกรรมตรงกับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น ปลูกข้าว ดำนา บางคนมีหน้าที่หลายตำแหน่ง ในชุมชน เช่น อบต.

ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือเป็นหัวหน้ากลุ่มต่าง ๆ เช่น รกส. อสม. เป็นต้น หากมีกิจกรรมตรงกัน จะเลือกไปที่อื่นมากกว่ามาร่วมกับสหกรณ์ เพราะถือว่าเป็นพวกหรือหมู่เดียวกัน ทำให้ความต่อเนื่องขาดหายไปบ้าง

- ทีมวิจัยบางคนไม่ค่อยให้ความสนใจเต็มที่ เนื่องจากพอนำไปแล้ว รู้สึกเป็นภาระมีงานประจำอย่างอื่นทำอยู่แล้ว ทำให้ทีมที่เหลือต้องทำงานกันมากขึ้น แนวทางคือพยายามหาทีมงานมาเพิ่มและพูดคุยกันให้เข้าใจต่อเนื่อง จึงทำให้งานวิจัยนี้ สำเร็จมาได้ด้วยดี
- ปัญหาการบันทึกจัดเก็บข้อมูลที่ดี เนื่องจากการทำวิจัยครั้งนี้ เป็นครั้งแรก จึงทำให้ไม่ค่อยมีประสบการณ์ในการทำการเก็บการบันทึกข้อมูล บางครั้งต้องเก็บข้อมูลซ้ำ เข้าพื้นที่บ่อยขึ้น เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล
- ปัญหาที่เป็นปัญหาใหญ่ แต่ไม่ค่อยจะแก้ไขกันเท่าไร คือ ทีมวิจัย เวลาได้ข้อมูลมา การจัดทำกิจกรรมแล้ว จัดเวทีแล้ว ไม่ได้นำข้อมูลนั้นมาสรุปเรียบเรียง วิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยทันทีปล่อยเวลาให้ผ่านพ้นไปแล้วจึงมาทำ ทำให้ข้อมูลบางอย่างขาดหายไป ไม่ร้อนแรง ข้อนี้ก็คือว่าเป็นปัญหามากพอสมควร ทางแก้คือ เมื่อได้บทเรียนแล้ว ครั้งต่อไปหากมีการทำงานวิจัยอีก หรือการทำงานอื่นๆ ก็ตามต้องเร่งรีบทำให้เสร็จ ให้เป็นปัจจุบันที่สุด

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะต่อการวิจัย

- ในการออกแบบการจัดทำแผนงานวิจัยคงต้องตระหนักถึงข้อจำกัดของกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น เช่น เรื่องของระยะเวลา ระยะเวลาเพื่อจะได้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย
- ทีมวิจัยที่จะต้องร่วมหัวจมท้ายด้วยกันน่าจะต้องคุยกันให้ชัดเจน เพราะว่าเท่าที่ได้รับทราบมาจะมีหลายโครงการที่ทีมวิจัยมีปัญหาไม่พร้อม แล้วยกออกจากทีมไป ทำให้งานหยุดชะงัก
- อยากให้มีการสานต่อเวทีเพื่อนวิจัยเพราะจะช่วยทำให้มีการเสริมการเรียนรู้ เสริมกำลังใจ แลกเปลี่ยน ช่วยเหลือการทำงาน ซึ่งกันและกัน
- โครงการวิจัยที่จะเสนอใหม่ (ยังไม่เคยได้ทำมาก่อน) น่าจะเชิญเข้าร่วมรับฟังเวที หรือการนำเสนอรายงานความก้าวหน้า หรือ เวทีเพื่อนวิจัย เพื่อให้ทีมวิจัยได้เข้าใจได้บทเรียน ได้ประสบการณ์จากคนที่ทำมาแล้ว เพื่อประกอบการตัดสินใจที่จะทำงานวิจัย

- สำหรับพี่เลี้ยงจากเครือข่าย 4 สถาบัน ก็เป็นกัลยาณมิตรที่ดี ให้ข้อคิดความเห็นเวลานำเสนอรายงานความก้าวหน้าของงานวิจัยเป็นอย่างดี สกว. ภาค ก็มีความเข้าใจนักวิจัยเป็นอย่างดี มีข้อเสนอ มีการยืดหยุ่นระยะเวลา สำหรับทีมวิจัยเป็นอย่างดี พี่เลี้ยงจาก NODE – MAEJO ก็น่ารักทุกคน ตั้งแต่ผู้ประสานงาน จนถึงน้อง ๆ ที่ทำงานเป็นกันเอง พูดคุยกันรู้เรื่อง คุยแล้วสบายใจ ไม่เครียด (ทีมวิจัยอื่นบอกว่ำนั่น) ได้รับข้อเสนอแนะหรือช่วยหาทางออกให้กรณีทีมวิจัยไหนที่มีปัญหา จนรู้สึกผูกพันในการทำงานวิจัยร่วมกับ สกว.

แนวทางการนำงานวิจัยไปประยุกต์ใช้กับสหกรณ์และองค์กรที่สนใจ

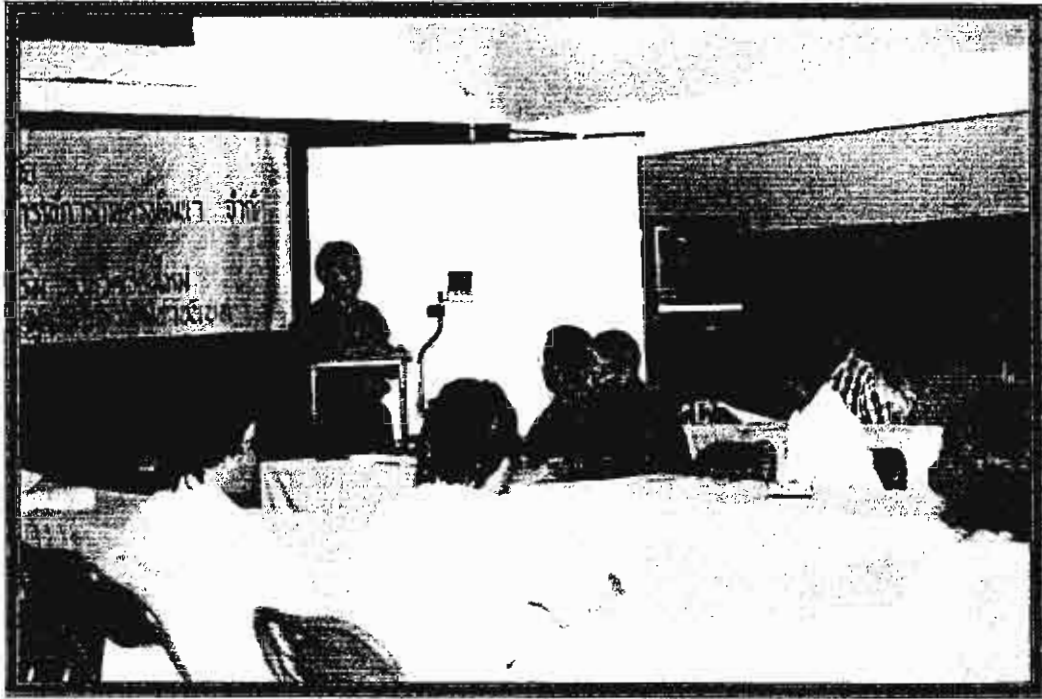
- สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด จะตระหนักตลอดเวลาถึงการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน เพราะสหกรณ์ได้มีบทเรียนมาแล้ว โดยเฉพาะคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของสมาชิกสหกรณ์ และอื่น ๆ โดยวิธีการกำหนดในการจัดทำแผนปฏิบัติการในแต่ละปีเพื่อดำเนินการ และคอยย้ำคุณธรรมในเวทีประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและพึ่งตัวเองได้ตลอดไป
- สำหรับหน่วยงานอื่น ๆ ที่ประสานงานกันหรือมีโอกาสร่วมงานกันหรืออาจจะไม่ได้ร่วมงานกันก็ตามหรืออาจจะเป็นงานอื่น ที่ผู้วิจัยรับผิดชอบ เช่น งานมูลนิธิฯ งานสถาบันการศึกษา เป็นต้น นอกจากจะนำไปวางแผนปฏิบัติการในแต่ละปีแล้ว จะต้องสรุปหรือถอดบทเรียนงานวิจัยในครั้งนี้ให้องค์กรหรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้เรียนรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้อีกด้วย เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งขององค์กร โดยเฉพาะเรื่อง คน เงินทุน และการบริหารจัดการ ต่อไป
- สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด จะวางแผนจัดโครงการเสริมด้านจิตใจให้กับคณะกรรมการ สมาชิก และเจ้าหน้าที่ ทุก ๆ ปี ตามที่สมาชิกได้เสนอไว้ เพราะเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์มากทำให้ได้ทบทวนตัวเอง ทบทวนองค์กร (หน่วยงาน) และข้อสำคัญคือทำให้มีกำลังใจที่จะสู้กับทุกสิ่งทุกอย่างได้และทีมวิจัยเองก็เห็นว่าเป็นโครงการที่ดีมาก ๆ จะสนับสนุนให้เกิดขึ้นกับสหกรณ์และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย.

บรรณานุกรม

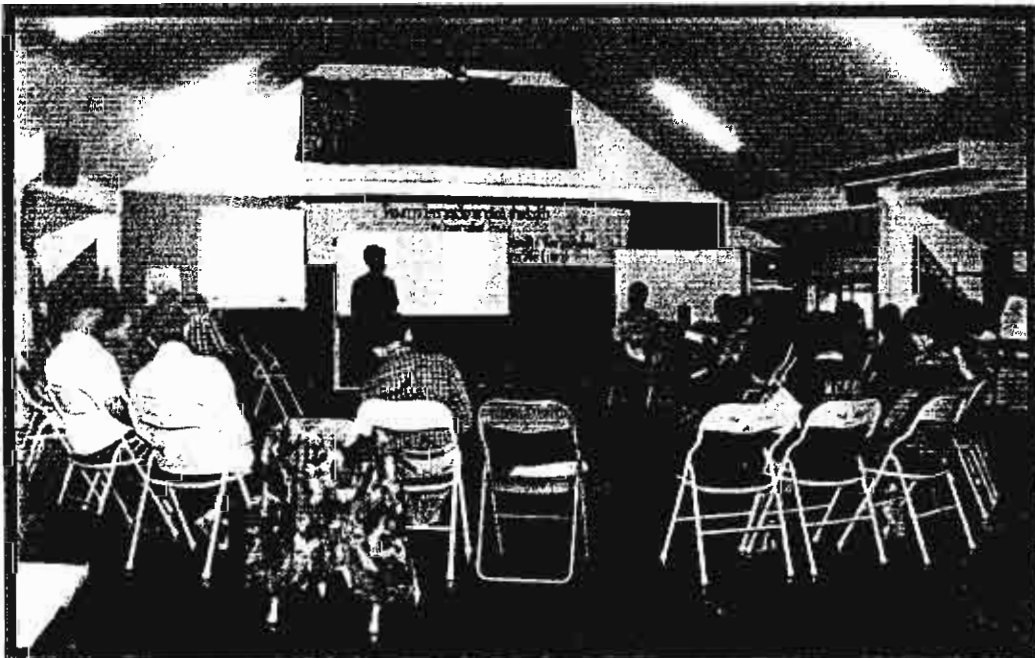
- คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา. 2528 .“บันทึกการสัมมนา พระสงฆ์กับการประยุกต์ศาสนกิจให้สมสมัย” : สำนักพิมพ์ยุววิทยา.
- คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา. 2532. รายงานการเสวนาเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชนบท” โดยมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท.
- นิรนาม. “กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง”
- นิรนาม. “แนวคิดชุมชนยั่งยืน”
- นิรนาม. 2532. หนังสือที่ระลึก 72 ปี พรทพทวิ (จันทร์ กุสโล).
- นิรนาม. “องค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็ง”
- พุทธทาส ภิกขุ. 2534 . “ความสุขแท้มีอยู่แต่ในงาน” : สำนักพิมพ์อรุณวิทยา.
- พุทธทาส ภิกขุ. 2534. “ธรรมะนั้นเสมอด้วยแผ่นดิน” .กรุงเทพมหานคร : หจก.ภายพิมพ์.
- พระครูฤๅมธกุโร . 2532. “การพัฒนาสังคมในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ” : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พิชิต ปิยะโชติ. 2543. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ “เรื่องการป้องกันไฟฟ้า” จากสไลด์มัลติมีชันของบทเรียนของนักเรียน .แม่ฮ่องสอน: บัณฑิตวิทยาลัย ,มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- มูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท. 2536. เอกสารที่ระลึกในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี เสด็จมาทรงเป็นประธานเปิดอาคาร ซี.พีริส เยสเปอร์เซ่น. เชียงใหม่.
- ร.ศ.ชม ภูมิภาค. 2531. “การศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ เพื่อสันติภาพและการพัฒนา” เล่ม 1,2,3” : สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย ศิลปสถานการพิมพ์.
- ร.ศ.นิตย สัมมาพันธ์. 2529. “การบริหารเชิงพุทธ”. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์.
- วันทนี จันทรเอี่ยม. 2543. “ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดของชาวม้งในจังหวัดเชียงใหม่”.ปริญาศิลปศาสตรัศูญีบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและพัฒนาชนบท , มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สถาบันทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ. 2542. “เรื่องกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน” .เชียงใหม่ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- เสาวนีย์ กาญจนหย่า. 2547. “รูปแบบการเรียนรู้และทัศนคติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่” .กรณีศึกษา : ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย , มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ภาคผนวก

ประมวลภาพกิจกรรมของโครงการ

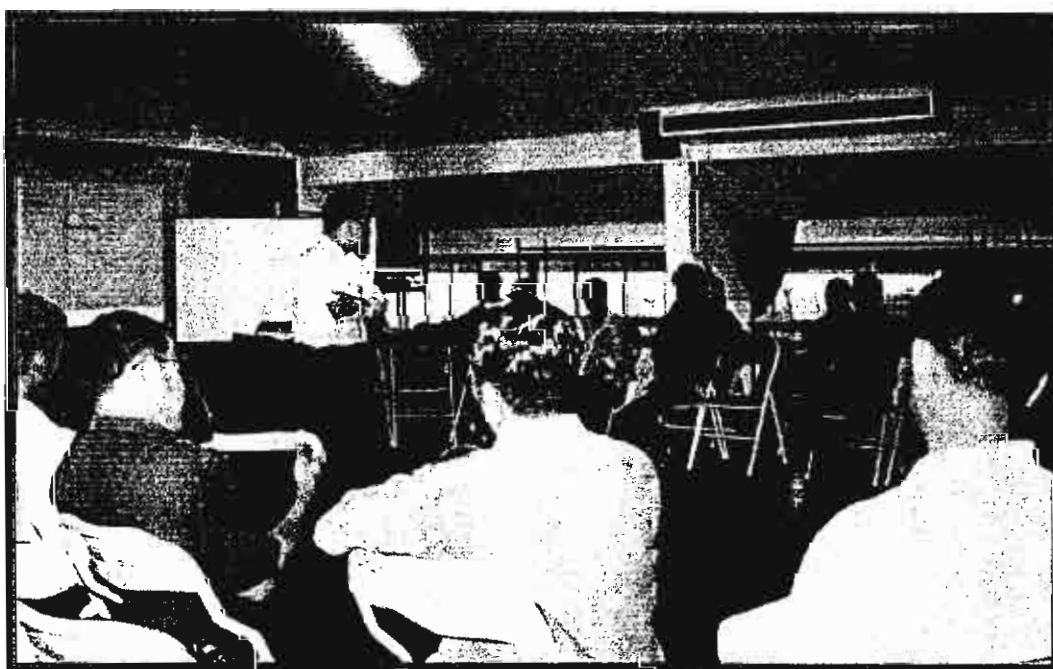

ประชุมชี้แจงกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ผลกระทบต่อสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด

สรุป (ถอด) บทเรียนการทำงานของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด

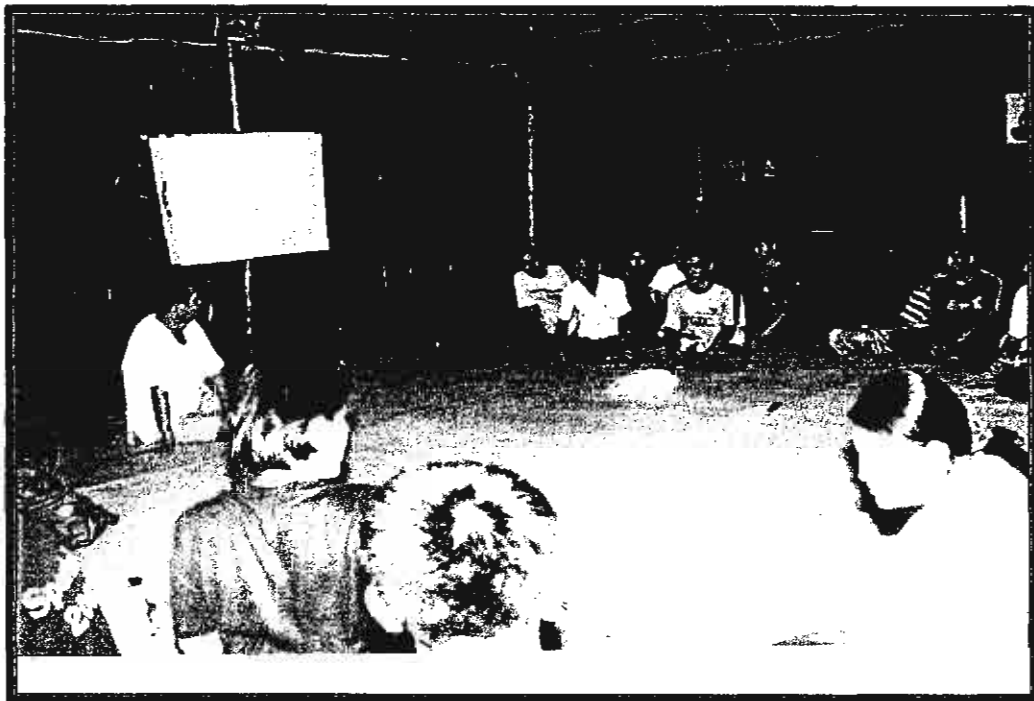

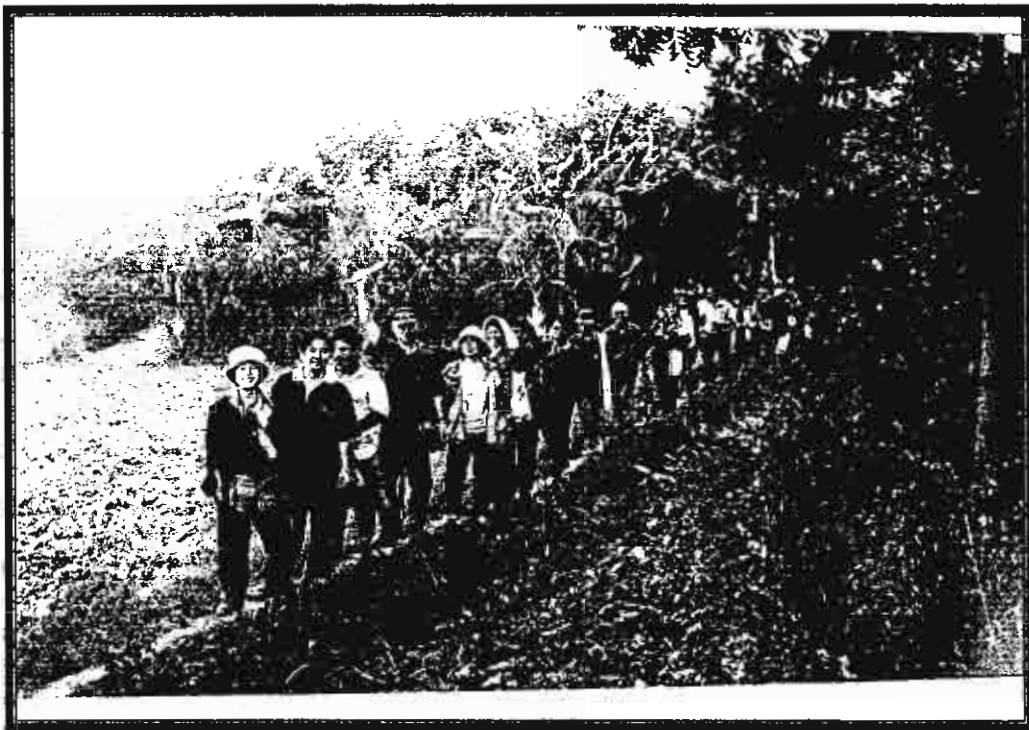
สรุป (ถอด) บทเรียนการทำงานของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด(ต่อ)

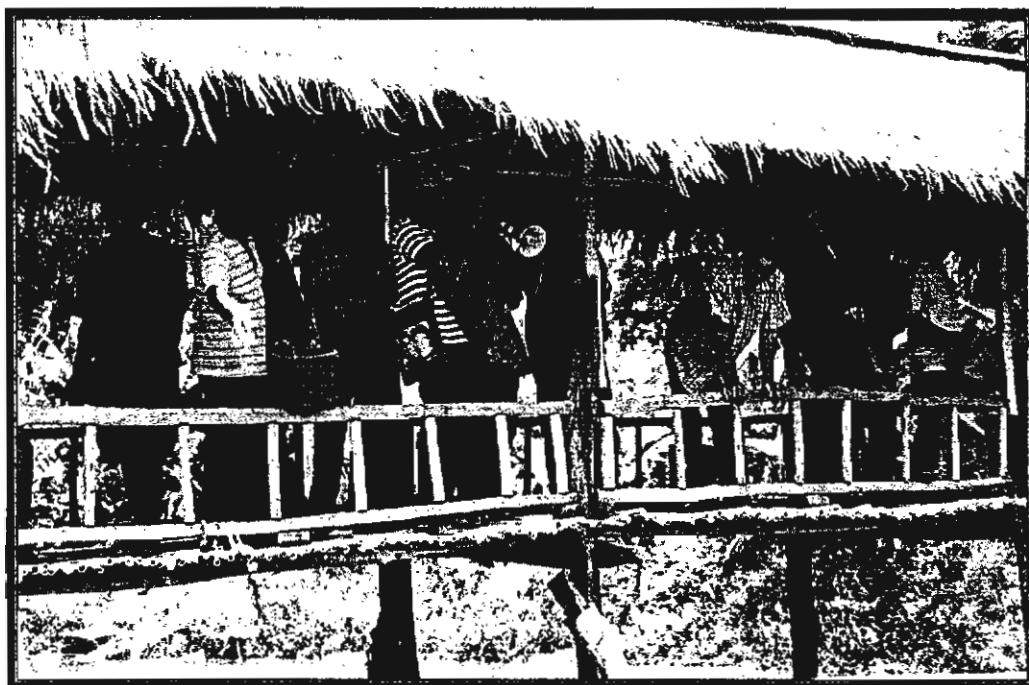

ศึกษากระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยนแนวคิด
(เครือข่ายป่าตะวันออก บ้านผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม)

ศึกษากระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยนแนวคิด
(บ้านนาอีสาน จ.ฉะเชิงเทรา)

ศึกษากระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยนแนวคิด
(สหกรณ์กสิกรรมไร้สารพิษ วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา)

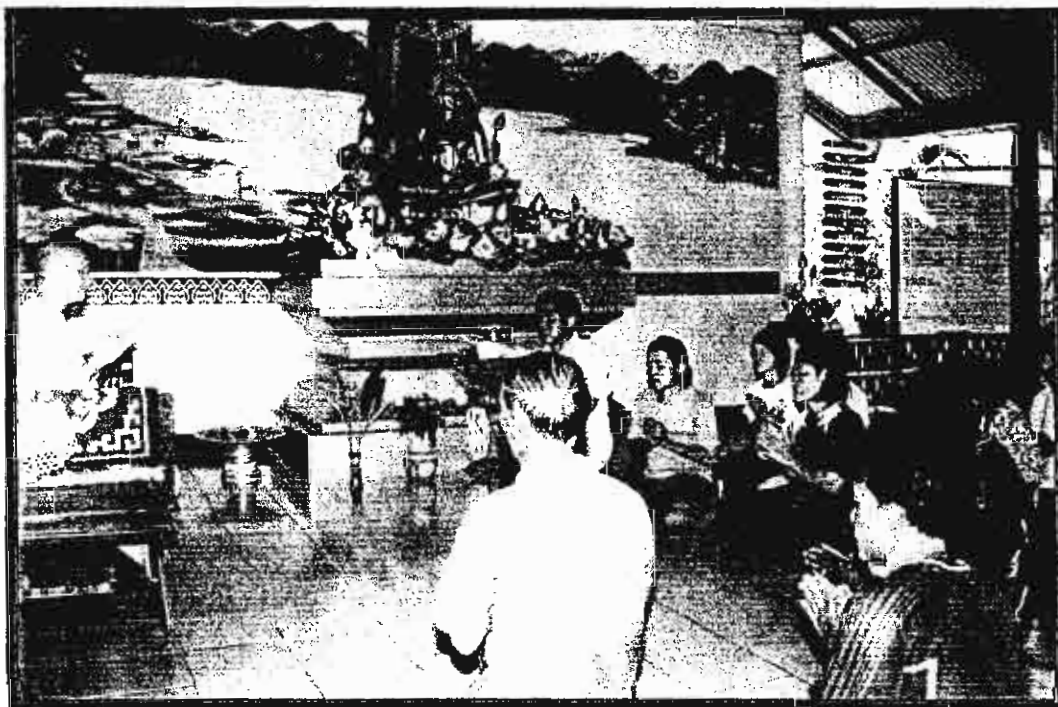

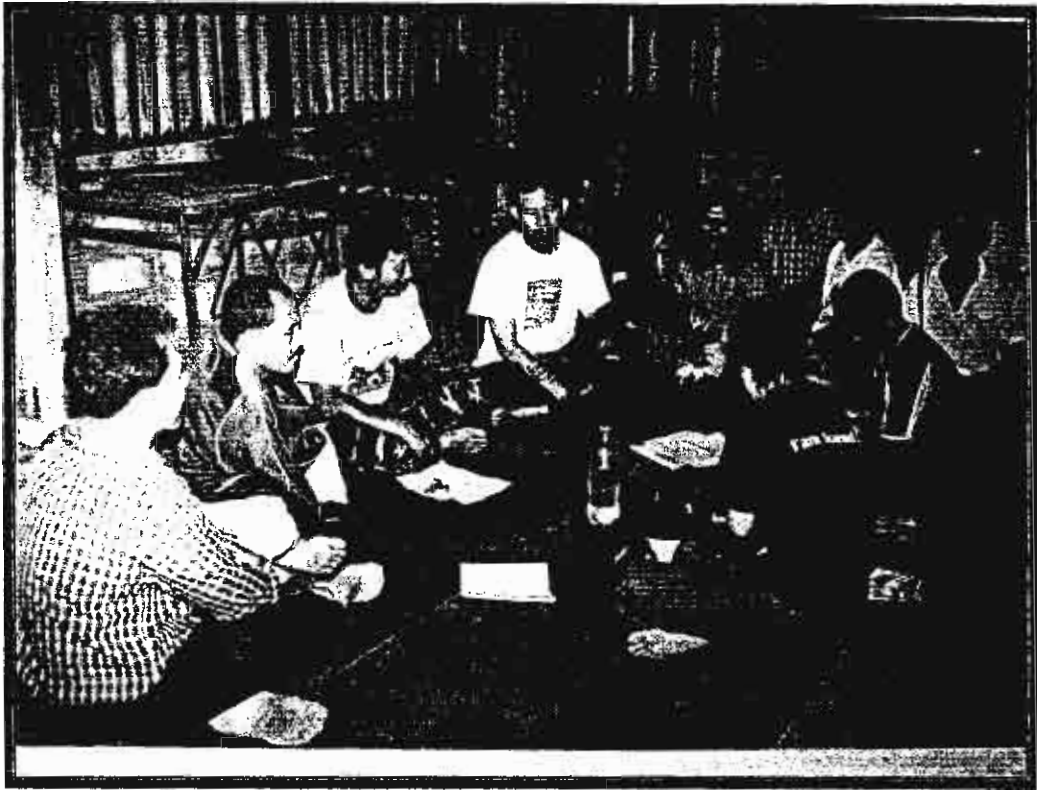
เวทีเสริมศักยภาพ

ศึกษาคำสอน
(สำนักปฏิบัติธรรมนิโรธาราม อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่)

วิเคราะห์ปัญหา

การอบรมเสริมความรู้ หลักการ วิธีการ อุดมการณ์สหกรณ์

เวทีนำเสนอผลการวิจัย

